

90 rokov prípravy na odborné povolania

1933/34 - 2023/24

90 rokov prípravy na odborné povolania 1933/34 - 2023/24

Vydáva:
Kolektív autorov

Vydavateľ: Stredná odborná škola strojnícka, Športovcov 341/2, Považská Bystrica
Tlač: CORETA, a.s., S. Sakalovej 1428, Bytča
Náklad: 1200 ks

ISBN 978-80-570-5602-7

Prvé vydanie
Považská Bystrica 2024

Obsah

Úvod	5
Príhovor zriaďovateľa	6
Príhovor primátora mesta Považská Bystrica	9
Príhovor generálneho riaditeľa thyssenkrupp rothe erde Slovakia a.s.	10
Príhovor riaditeľa školy	11
Riaditelia školy	12
Vývoj loga školy	13
Počiatky priemyslu na Považí	14
Názvy podniku	19
Prvé pokusy o výchovu učňov	20
Výchova učňov v Muničke a Zbrojovke	22
Premeny Považskej Bystrice v rokoch 1939- 1945	24
Nezrealizovaná stavba komplexu odborných škôl z roku 1945	27
Učňovské školstvo v rokoch 1939- 1948	30
Nástup totality a zmeny vo fungovaní učňovského školstva	33
Učebné a voľnočasové aktivity v 50-tych rokoch	36
Odborné učilište Považských strojární 1959-1978	38
Stredné odborné učilište strojárské	42
Kríza Považských strojární po páde socialistického režimu	47
Nové subjekty pôsobiace v areáli školy	50
Zmeny vo fungovaní školy v demokratickej spoločnosti	52
Namiesto záveru	56
Projekty školy	59
Investície v posledných rokoch	62
Duálne vzdelávanie	65
Krúžková činnosť	67
Ocenenia školy	68
Čo o škole povedali...	70

Pohľad na orlovský a považskobystrický veľkostatok, akvarel 19. storočia

Pohľad, 21. storočie

Úvod

Vážení čitatelia, publikácia, do ktorej sa o chvíľu začítate, mapuje deväťdesiat rokov významného školského subjektu, dnešnej Strednej odbornej školy strojníckej v Považskej Bystrici. Na stránkach knihy sa dozviete o tých najdôležitejších udalostiach, ktoré sa v škole odohrali. Dozviete sa o všetkých zlomových okamihoch, ktoré jej fungovanie ovplyvnili a ktoré mali vplyv na jej rozvoj. Kniha mapuje život na škole od jej vzniku, cez rôzne formy, v ktorých fungovala až po dnešok. Osobitne sa v nej venujeme vzťahu k najväčšiemu strojárskemu podniku v Považskej Bystrici, ktorý pod názvami Munička, Zbrojovka, či Považské strojárne vznik školy inicioval, dlhé roky ju podporoval, riadil a väčšina študentov si v ňom našla prácu. Nechýba ani hodnotenie vzťahu k mestu, okresu či kraju, ktoré mali vplyv na fungovanie školy. Venujeme sa aj mimoškolským aktivitám učňov, no hlavným cieľom knihy je zložiť hold všetkým pedagógom, majstrom, nepedagogickým pracovníkom, ktorí na škole pôsobili. Mnohí z nich strávili na škole doslova celý pracovný život. Iní tam pôsobili možno kratšie obdobie, no i tak zanechali hlbokú stopu, ovplyvnili kolegov a najmä žiakov. Všetkým patrí veľké poďakovanie. Rovnako tak vedeniam školy, ktoré sa vo všetkých obdobiach snažili pre školu zabezpečiť to najlepšie materiálne zázemie a vytvoriť výnimočne

prajné pracovné prostredie, vďaka ktorému patrila škola vždy medzi tie najkvalitnejšie na Slovensku či v Československu. Pri príprave knihy sme vychádzali z už skôr publikovaných prác. Najmä z výročných publikácií, ktoré vychádzali pri výročiach Považských strojární a kde sa vždy nachádzali časti venované našej škole. Taktiež z kníh a tlače, ktoré sa v posledných rokoch venovali rozvoju nášho mesta či regiónu a pritom nezabudli ani na miesto a význam našej školy. No najvýznamnejším zdrojom bola publikácia Príprava mládeže na robotnícke povolania z roku 1996, ktorú vydalo vtedajšie Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Práca bola základom, o ktorý sa dalo oprieť. Vtedajší autori veľmi podrobne zmapovali vývin školy. Ich závery sme doplnili o informácie získané v už skôr spomínaných publikáciách, archívnych dokumentoch a spomienkach bývalých pracovníkov školy. Nechýbajú fotografie, ktoré vhodne dopĺňajú text a ukazujú život a budovanie školy. Viaceré z nich sú publikované prvýkrát. Veríme, že publikácia vás zaujme, že si ju radi prečítate a bude vzácnou súčasťou knižnice nielen u Považskobystričanov, ale u všetkých absolventov či priaznivcov školy z mnohých regiónov Slovenska.

Príhovor zriaďovateľa

Milí čitatelia,

90 rokov je v živote človeka úctyhodný vek, kedy sa dá povedať, že mu bol dopriaty čas na spoznanie a odskúšanie všetkých radostí, a určite aj starostí, ktoré tento svet ponúka. Vek, v ktorom už nadobudol toľko skúseností a toľko múdra, aby ho dokázal považovať za bohatstvo. Táto kniha, ktorú práve držíte v ruke, vznikla pri príležitosti rovnako významného jubileu, a to vzdelávacej inštitúcie rešpektovanej významnými zamestnávateľmi v regióne.

Stredná odborná škola strojnícka v Považskej Bystrici si tento rok pripomína 90. výročie prípravy mládeže na robotnícke a odborné povolania.

Je vyhľadávanou inštitúciou, ktorá vychováva kvalitných absolventov pre potreby regionálnych firiem. Svoje kvality každoročne potvrdzuje aj počtom žiakov zapojených do systému duálneho vzdelávania, či počtom spolupracujúcich firiem v ňom, čím ide dlhoročne príkladom aj ostatným stredným odborným školám. Je významným partnerom kľúčových zamestnávateľov na Považí, vďaka nej sa darí posúvať odborné vzdelávanie na čoraz vyššiu úroveň. Za 90 rokov svojej existencie vychovala množstvo kvalitných a žiadaných odborníkov, ich hodnota na dnešnom trhu práce je nevyčísliteľná. Patrí sa preto poďakovať najmä tým, ktorí školu viedli a udávali jej smer, budovali vzájomné vzťahy a partnerstvá a motivovali nielen učiteľov, ale najmä žiakov k tvrdej práci na vlastnej budúcnosti. Vďaka patrí všetkým učiteľom a majstrom pôsobiacim počas týchto rokov na škole a tiež ostatným zamestnancom, ktorí im vytvárali prostredie na ich prácu s mládežou. Veľké ďakujem patrí regionálnym zamestnávateľom za ich ochotu, ústretovosť a prístup k vzdelávaniu našich žiakov.

Jedno čínske príslovie hovorí: „Povedz mi a zabudnem, ukáž mi a zapamätám si, zapoj ma a porozumiem.“ Obrazne povedané, som nesmierne hrdý na naše líderstvo v systéme duálneho vzdelávania, ktoré učí našich žiakov

presne to, čo budú vo svojom budúcom povolaní potrebovať a vytvára vstupnú bránu medzi školou a zamestnávateľmi. To je cesta, ktorou sme sa vybrali a z roka na rok sa ukazuje čoraz viac, že sme urobili správne. Z pozície zriaďovateľa školy sa dlhodobo snažíme vytvárať nielen žiakom, ale aj učiteľom dôstojné podmienky pre vzdelávanie, či už v podobe zrekonštruovaných priestorov, odborných dielní s vybavením, ktoré im môže závidieť nejedna firma alebo kvalitnej športovej infraštruktúry, kde si môžu po vyučovaní dobiť svoju energiu. Investície, ktoré sme za posledné roky v tejto škole zrealizovali, posunuli odborné vzdelávanie na škole opäť o niečo vyššie. Som úprimne rád, že Stredná odborná škola strojnícka v Považskej Bystrici je župnou školou, pretože robí dobré meno Trenčianskemu samosprávnemu

kraju na domácej aj zahraničnej pôde. Je tým, čo má stredná škola pre žiaka byť – odrazovým mostíkom do budúceho života.

Čo škole pri tomto krásnom jubileu zaželať? Nech nikdy nezhasne oheň, ktorý ste vo svojich žiakoch zapálili. Nech je množstvo absolventov, ktorých ste vychovali a zostali pracovať v regióne, pre vás motiváciou do ďalšej práce. Nech máte vždy dostatok energie, nadšenia a síl odovzdávať svoje vedomosti mladej generácii a nech je spolupráca, ktorú ste vytvorili a pestujete v regióne Považia vzorom pre všetky ďalšie vzdelávacie inštitúcie. Prajem vám všetko dobré.

Jaroslav Baška

**TRENČIANSKY
SAMOSPRÁVNÝ
K ◊ R ◊ A ◊ J**

Považská Bystrica, 2018

Príhovor primátora mesta Považská Bystrica

Dejiny nášho mesta sú už takmer sto rokov pevne spojené so strojárskou výrobou. Práve tá výrazne zmenila smerovanie malej dedinky, ktorá sa neskôr stala významným centrom strojárstva na Považí. Silný a prosperujúci podnik však potreboval zručných a vzdelaných ľudí. Práve preto boli v roku 1933 položené základy Stredného odborného učilišťa strojárkeho, ktorého názvy sa postupne menili a dnes je to Stredná odborná škola strojnícka. Roky plynuli ako voda a je to až neuveriteľné, ale dnes oslavuje deväťdesiate výročie svojej existencie. Za ten čas vychovala tisíce skvelých odborníkov, ktorí sú veľmi potrebnou súčasťou strojárkeho priemyslu nielen v Považskej Bystrici, na Slovensku, ale aj v zahraničí.

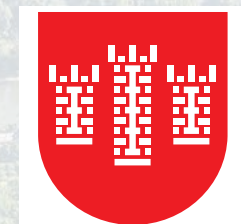
Deväťdesiat rokov je úctyhodný vek. V prípade SOŠ strojníckej tomu nie je inak. Práve za toto obdobie boli postavené pevné základné piliere tejto výnimočnej školy. Tie vďaka

mnohým výborným riaditeľom, pedagógom, odborným, ale aj nepedagogickým pracovníkom postupne rástli. Tí dali škole dušu, smerovanie, posúvali ju a zveľaďovali.

Dnes je škola zmodernizovaná, môže sa pochváliť špičkovými dielňami, ale aj úžasnou spolupracou so zamestnávateľmi. Zároveň je jednotkou v duálnom vzdelávaní a to je v dnešnej dobe pre študentov odborných škôl naozaj veľmi dôležité.

Som hrdý na to, že Stredná odborná škola strojnícka je pevnou súčasťou Považskej Bystrice a do ďalších desiatok rokov by som nielen jej, ale všetkým tým, ktorí ju dnes formujú, zveľaďujú, navštevujú, chcel zaželať veľa skvelých pedagógov a majstrov. Želám jej, aby bola miestom ľudskosti, studňou plnou múdrosti a zároveň nikdy nezabúdala na silné piliere, ktoré položili jej predchodcovia. Prajem tejto škole, aby si aj naďalej udržala skvelý kredit, ktorý rokmi nadobudla a aby bol medzi žiakmi o ňu neustály záujem.

Karol Janas

Príhovor predsedu predstavenstva thyssenkrupp rothe erde Slovakia, a.s.

90-ročné jubileum Strednej odbornej školy strojníckej je svedectvom húževnatej cesty k úspechu a zároveň veľkou výzvou a inšpiráciou k ďalšiemu rastu a rozvoju. Za túto dobu prešla mnohými zmenami a čelila rôznym výzvam. No jedna vec zostáva vo víre času nemenná: oddanosť kvalitnému vzdelávaniu v oblasti strojárstva.

Od založenia školy do dnešných čias sa tu vystriedalo niekoľko generácií a udialo sa toho oveľa viac, ako umožní táto publikácia slovne zhrnúť, naformulovať, či vizualizovať. Škola zaznamenala úspechy aj významné zmeny. Ich výsledkom je dnešná moderná a prosperujúca vzdelávacia inštitúcia, za ktorou stojí profesionálne riadenie, efektívna organizácia a kvalitná výchovno-vzdelávacia práca. V priebehu svojej existencie sa etablovala na pozíciu, ktorá má v regióne svoje nezastupiteľné miesto tak po stránke pedagogickej, odbornej, ako aj spoločenskej. Deväť dekád v jej živote spísalo výnimočný príbeh a je dôkazom neúnavnej práce a odhodlania pedagogického zboru, tisícov študentov, ale aj všetkých, ktorí ju tvorili. Zanechali nezmazateľnú stopu nielen v dejinách školy, ale aj tohto mesta. Som hrdý na to, že naša

spoločnosť môže byť súčasťou tohto príbehu. Naša vzájomná spolupráca vytvára podmienky pre budovanie mostov medzi teóriou a praxou, ktoré rozvíjame od roku 2008. Vtedy sme sa zaviazali, že budeme škole pomáhať v oblasti financovania, nových technológií, či rekvalifikácií. Študenti u nás získavajú praktické skúsenosti, oboznamujú sa s modernými metódami riadenia výroby a my svojím know-how a zdrojmi podporujeme ich vzdelávanie a rast. V roku 2014 sa začal kreovať duálny systém vzdelávania a my sme sa v regióne stali jeho priekopníkmi. No pre nás to nebol neznámy pojem. História školy je úzko spätá s históriou strojárstva a ložiskovej výroby na Považí. Je postavená na tradíciách prepojenia vzdelávania s praktickým vyučovaním, ktorého korene siahajú do obdobia 1. ČSR. Strojárstvo sa stalo jedným z kľúčových odvetví a už vtedy sa kládol dôraz na praktickú prípravu učňovského dorastu pre potreby strojárskej výroby.

Hovorí sa, že vzdelanie je najmocnejšia zbraň, ktorú môžeme použiť na zmenu sveta. Pohľad späť na 90 rokov úspešného fungovania školy potvrdzuje zmysel tejto myšlienky. Lebo podstatou vzdelávania a jeho sily je okrem získavania vedomostí aj formovanie charakterov a príprava jednotlivcov na aktívnu úlohu v spoločnosti. Nech je tento odkaz hnacou silou pre ďalšie generácie študentov a pripomenutím, že investícia do vzdelania je investíciou do budúcnosti.

Chcel by som sa poďakovať za dlhoročnú spoluprácu, ktorá je príkladom toho, ako sa spojením úsilia a znalostí môžeme posúvať vpred. Nechajme sa inšpirovať minulosťou, ale nezabúdajme, že skutočná sila spočíva v našej schopnosti prijať výzvy zajtrajška. Nech z tejto školy naďalej odchádzajú šikovní a vzdelaní mladí ľudia, ktorí budú tvoriť hodnoty našej krajiny.

Ľudovít Franc

Príhovor riaditeľa školy

Ako bývalý zamestnanec podniku Považské strojárne a rodák mestskej časti Považskej Bystrice som hrdý na podnik a robotnícke povolania v regióne. Ku škole ma viaže nielen pracovný, ale sčasti aj osobný vzťah. Môj otec aj starý otec sa vyučili práve tu a v Považských strojárňach pracovali až do odchodu do dôchodku. V roku 1982 som na pôde tejto školy podpísal učebnú zmluvu s podnikom Považské strojárne. Vyučil som sa odbore mechanik-elektronik v SOU-E Nižná nad Oravou a nastúpil do Považských strojárni ako elektrotechnik. Porevolučné deväťdesiate roky ma zaviedli na čas do iných zamestnaní, ale v roku 2001 som sa vrátil do SOU strojárkeho v Považskej Bystrici na pozíciu majster odbornej výchovy pre odbory elektro. Práca v školskom prostredí s mládežou ma naplňovala, pracoval som aj ako hlavný majster odbornej výchovy a neskôr zástupca pre praktické vyučovanie. Práca v škole sa za tie roky stala pre mňa nielen zamestnaním, ale aj záľubou.

Príprava mládeže na strojárke robotnícke povolania má už od dávnych čias v našom meste svoje neodmysliteľné miesto. Expanzia výroby

v regióne si neustále vyžaduje novú kvalitnú pracovnú silu, na rozvoji ktorej sa podieľa aj naša škola. Škola počas jej histórie prechádzala viacerými zmenami, ale aj napriek tomu zotrvala a udržuje si charakter strojárstva a elektrotechniky. Je zárukou kvalitných absolventov i v časoch priemyselnej revolúcie Industry 4.0 a umelej inteligencie, ktorá prináša automatizáciu a robotizáciu do rôznych oblastí života. Škola je Centrom odborného vzdelávania a prípravy pre strojárstvo a ponúka žiakom možnosť študovať v odboroch mechanik nastavovač, mechanik strojov a zariadení, mechanik elektrotechnik, mechanik počítačových sietí, obrábač kovov, strojný mechanik, elektromechanik silnoprúdová technika a grafik digitálnych médií. Pre učebné odbory je možnosť pokračovať v dennom dvojročnom nadstavbovom štúdiu. Nevieť si predstaviť naše mesto, región, a najmä zamestnávateľov bez tejto inštitúcie. Za to všetko patrí vďaka jej zriaďovateľom a všetkým bývalým aj súčasným zamestnancom, pedagógom, zamestnávateľom aj priateľom školy, ktorí vložili do výchovy a vzdelávania zánietenosť, profesionalitu a cit pripravovať našu mládež tak, aby tvorila trvalé hodnoty, vedela sa naďalej rozvíjať a nachádzala uplatnenie vo svojom živote.

Škole do ďalších rokov prajem kvalitných pedagógov, záujem uchádzačov o štúdium v nej, trvalú spoluprácu so zamestnávateľmi tak, aby kráčala s trendom doby a zachovávala si status odbornej školy strojníckej. Želám jej, aby „brány“ školy zostali stále otvorené.

Peter Tamaši

Riaditelia školy

Mikuláš Hudec
1940 - 1947

Jozef Štens
1947 - 1949

Václav Berka
1949 - 1953

Pavol Smižik
1953 - 1957

Ján Bohunský
1957 - 1959

Ján Rapant
1959 - 1961

Fedor Hrušovský
1961 - 1970

Juraj Čigaš
1970 - 1971

Mgr. Karol Rydlo
1972 - 1974

Ing. Rudolf Kučerík
1974 - 1983

Ing. Rudolf Bisaha
1983 - 1991

Ing. Vladimír Nocht
1991 - 1993

Riaditelia školy

Ing. Jozef Kerul
1993 - 2003

Mgr. Anna Ozábalová
2003 - 2017

Mgr. Štefan Capák
2017 - 2022

Ing. Peter Tamaši
od roku 2022

Vývoj loga školy

Počiatky priemyslu na Považí

Považská Bystrica v roku 1936

Dnešné mesto Považská Bystrica bolo na začiatku dvadsiateho storočia malou obcou. Od okolitých dedín sa ničím zásadným nelíšila. Malé hlinené domčeky lemovali blatisté ulice, chýbal vodovod či kanalizácia. Obživu obyvateľom poskytovalo najmä poľnohospodárstvo. V obci fungovalo niekoľko živnostníkov, priemysel takmer neexistoval. Život bol ťažký, neposkytoval veľké perspektívy na ďalší rozvoj. Obyvateľov obce ešte viac postihla 1. svetová vojna v rokoch 1914-1918, ktorá priniesla biedu a úpadok pre celé Slovensko. Zmeny prišli po skončení vojny. Po vzniku Československa v roku 1918 sa obec začala pomaly rozvíjať. Vďaka reforme verejnej

správy sa Považská Bystrica v roku 1923 stala sídlom okresu. Napriek tomu sa jej charakter nemenil. Ešte v roku 1930 v Považskej Bystrici žilo, podľa sčítania ľudu, len 3626 obyvateľov. Cez obec viedli tri cesty – Belušká, Prečínska a Predmierska. Samotná obec sa rozkladala okolo námestia, z ktorého vybiehali ulice Dlhá, Prúdy, Rajecká, Šiandorovská a Záhumenská.¹ V dvadsiatych rokoch a na začiatku tridsiatych rokov bola v obci naďalej veľmi skromná priemyselná výroba. Tvorili ju najmä píly. Najvýznamnejšia bola píla Grün a spol., ktorá zamestnávala tridsaťpäť zamestnancov. Menšia bola píla Ing. Václava Košaňa s osemnástimi zamestnancami. Okrem nich v

¹JANAS, Karol: Považské strojárne. Od Muničky po ZVL. Žilina : Knižné centrum, 2009, s. 9.

Považskej Bystrici fungovala továreň na rybíe konzervy Oceán, obecná likérka Herkules a Blahútova tehelňa. Neskôr pribudla Kochova kníhtlačiareň, ktorá mala vynikajúcu povesť a kvalitné výtlačky. Publikácie v nej tlačili popredné slovenské vydavateľstvá. Elektriku pre skromný považskobystrický priemysel a živnostníkov dodávala parná píla Eugena Fuchsa. Keďže s ňou boli miestni živnostníci pre vysoké ceny a nestabilné dodávky nespokojní, začali elektrickú energiu odoberať od Spojených elektrární severozápadného Slovenska úč. spol. Žilina.²

Život v Považskej Bystrici sa od základu zmenil na prelome dvadsiatych a tridsiatych rokov dvadsiateho storočia. V Považskej

Bystrici sa objavili zástupcovia brnianskej Zbrojovky a bratislavských Muničných a kovodelných závodov a začali rokovať o možnostiach výstavby nového závodu.³ Obe firmy sa venovali zbrojárskej výrobe a hoci boli majetkovo previazané, spočiatku v Považskej Bystrici pôsobili samostatne.⁴ K ich zlúčeniu do jedného podniku prišlo až k 1. januáru 1935, keď brnianska Zbrojovka majetkovo ovládla bratislavskú firmu.⁵ Zároveň do Považskej Bystrice preniesla z Brna svoju najvýznamnejšiu investíciu, ktorou bola výstavba nového závodu. Aj preto starí Považskobystričania spočiatku hovorili, že pracujú v Muničke a neskôr v Zbrojovke. Príchod a investície tak významných zbrojárskych podnikov by neboli

Slávnostné položenie základného kameňa Zbrojovky v Považskej Bystrici 7. júla 1929

²O živote v Považskej Bystrici v prvej polovici 20. storočia bližšie pozri JANAS, K.: Považská Bystrica v rokoch 1918-1945. In: Považská Bystrica. Z dejín mesta. Žilina : Knižné centrum, 2006, s. 197-231.

³Bratislavské muničné a kovodelné závody mali pôvodný názov Roth. Bližšie pozri: DONÉ, K. – KUČERA, J: 30 rokov Považských strojární v Považskej Bystrici. Považská Bystrica : Považské strojárne v Považskej Bystrici, 1959, s. 7.

⁴Štátny archív Trenčín, pobočka Považská Bystrica, f. Okresný úrad v Považskej Bystrici, šk. 293, č. j. 132/1935.

⁵Moravský zemský archiv Brno, sign. 011, i. č. 17, č. j. 3/1934.

možné bez podpory obecných a okresných orgánov. Rokovania so zástupcami obce, ako aj okresu, dopadli v Považskej Bystrici dobre, a preto sa mohlo začať s prípravou budovania nového veľkého závodu. Základný kameň bol položený 7. júla 1929.⁶

Budovanie a následné fungovanie závodu veľmi rýchlo pozitívne ovplyvnilo život ľudí v obci. Už pri výstavbe závodu našlo prácu množstvo ľudí z Považskej Bystrice a okolia. Neskôr si v závode našli trvalú prácu. Najmä v časoch hospodárskej krízy, v tridsiatych rokoch, to poskytovalo Považskobystričanom veľké istoty, záruku slušného života a sociálnu stabilitu. Pretrvalo to aj v časoch druhej svetovej vojny, ako aj v povojnovom období a neskôr socialistickom režime. V Muničke, Zbrojovke a neskôr Považských strojárňach

pracovali tisíce Považskobystričanov. Fabrika mala v časoch najväčšieho rozmachu viac ako desaťtisíc zamestnancov a postupne v Považskej Bystrici takmer nebolo rodiny, ktorá by nemala v závode niekoho zamestnaného. Závod sa stal významným podporovateľom obce, neskôr mesta, keďže Považská Bystrica bola v roku 1946 povýšená na mesto.⁷ Vďaka podniku mesto v krátkom čase tak zbohatlo, že si dokázalo vybudovať kompletnú infraštruktúru, vyasfaltovali sa všetky ulice a stavali sa nové sídliská so stovkami bytov. Považská Bystrica tak bola v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia jedným z mála miest, kde prakticky neexistovala bytová otázka. Považské strojárne boli celé desaťročia najväčším sponzorom spoločenského života, kultúry a športu v meste.⁸

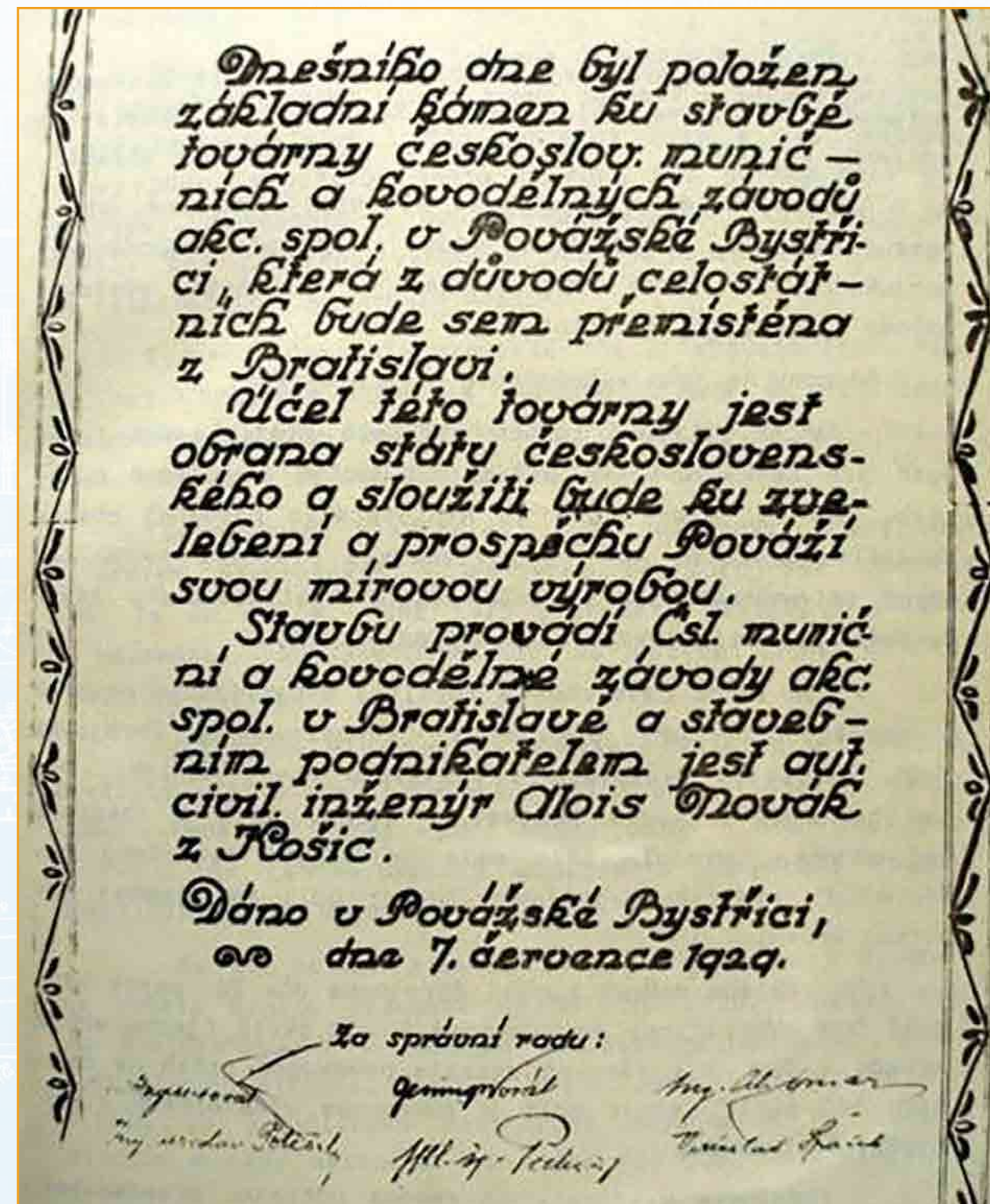

Výstavba prvých objektov – správna budova, valcovňa a kotolňa

⁶ 60 rokov ZVL – Považské strojárne Klementa Gottwalda, koncernový podnik Považská Bystrica. Považská Bystrica : Politické a hospodárske vedenie koncernového podniku ZVL Považské strojárne Kl. Gottwalda, Považská Bystrica, 1989, s. 8-9.

⁷ Slovenský národný archív, f. Úrad predsedníctva Zboru povereníkov, šk. 10, č. j. 98822-1946.

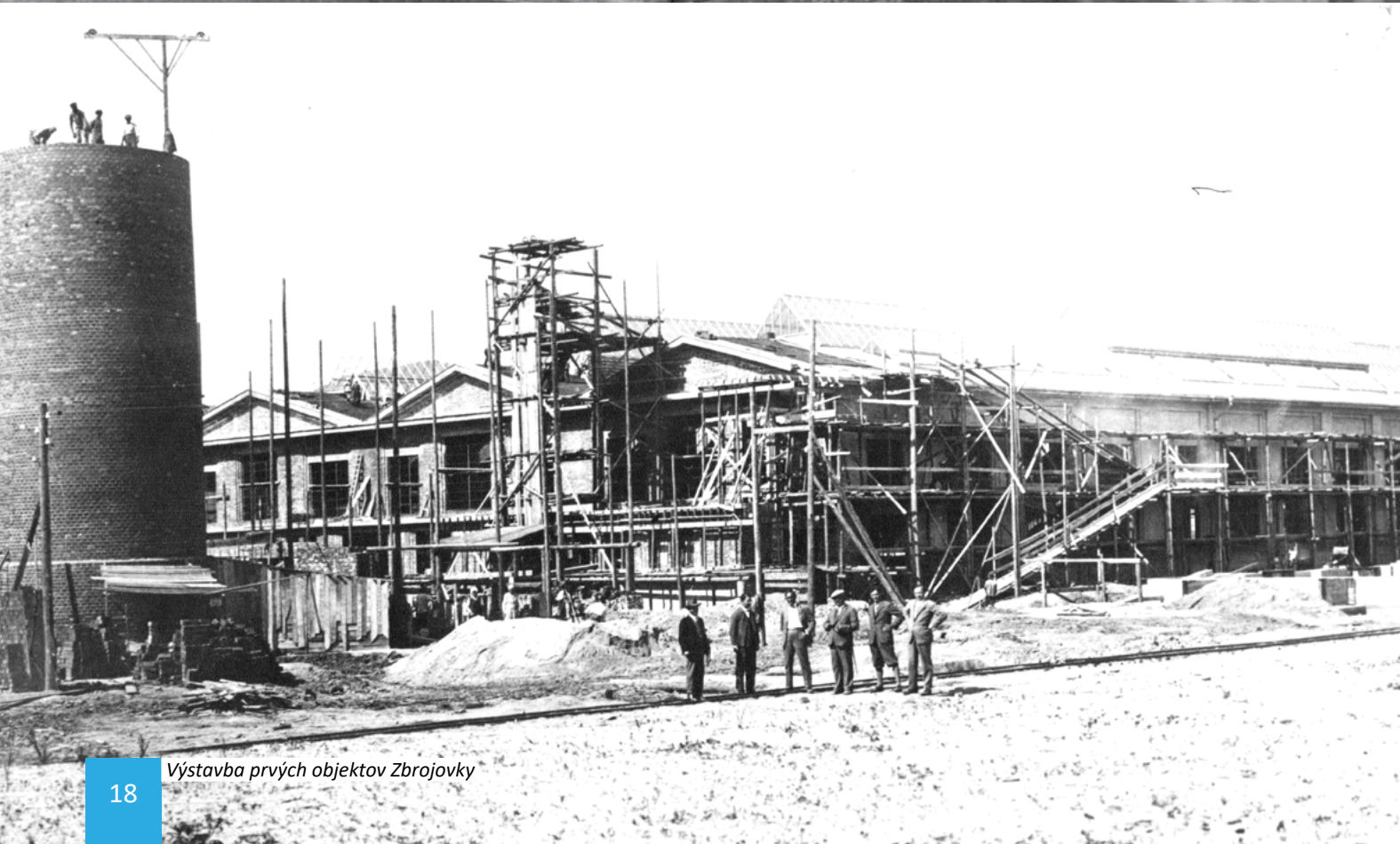
⁸ Pozri napríklad Štátny archív Trenčín, pobočka Považská Bystrica, f. Miestny národný výbor Považská Bystrica, šk. 62, č. j. 9064/1946.

Zakladajúca listina "Československých muničnických a kovárenských závodů"

Tehelňa v Považskej Bystrici

Výstavba prvých objektov Zbrojovky

Názvy podniku

1929-1934

Československé muničné a kovodelné závody, účastinárska spoločnosť

1934-1939

Československá zbrojovka Brno, účastinárska spoločnosť Brno, závody v Považskej Bystrici

1939-1945

Zbrojovka Považská Bystrica (v rámci koncernu Hermann Göring Werke a Waffen-Union Skoda Brün, s. r. o.)

01. 05. 1945 - 27. 10. 1945

Zbrojovka, účastinárska spoločnosť, Brno, reprezentácia Považská Bystrica

27. 10. 1945 - 31. 12. 1945

Zbrojovka Brno, reprezentácia Považská Bystrica, národný podnik

01. 01. 1946 - 20. 11. 1948

Považské strojárne, národný podnik

21.11.1948 - 30.06.1965

Považské strojárne, národný podnik, závod Klementa Gottwalda

01. 07. 1965 - 31. 12. 1980

Považské strojárne, národný podnik

01. 01. 1981 - 30. 06. 1988

ZVL Považské strojárne Klementa Gottwalda, koncernový podnik

01. 07. 1988 - 30. 04. 1992

Považské strojárne, štátny podnik

01. 05. 1992 - 14. 06. 2000

Považské strojárne, akciová spoločnosť (nadobudlo platnosť rozhodnutie o vyhlásení konkurzu)

Podnikoví riaditelia

1931 - 1937	Ing. Alois Sosnar
1937 - 1949	Ing. Jaroslav Kubík
01. 08. 1949 - 25. 11. 1951	Ladislav Černušák
19. 11. 1951 - 15. 12. 1952	Jozef Valach
16. 12. 1952 - 14. 07. 1959	Anton Beňačka
15. 07. 1959 - 28. 02. 1967	Miroslav Horníček
01. 03. 1967 - 31. 12. 1975	Ing. Miroslav Janza
01. 01. 1976 - 31. 12. 1978	Ing. Ladislav Sklenár, CSc.
01. 01. 1979 - 31. 12. 1988	Ing. Dušan Zajac, CSc.
01. 01. 1989 - 30. 11. 1990	Ing. Miloš Kraus
01. 12. 1990 - 18. 03. 1992	Ing. Jaroslav Lepiš
19. 03. 1992 - 31. 12. 1993	Ing. Jaroslav Harvánek
01. 01. 1994 - 30. 11. 1994	Ing. Miloš Kraus
01. 12. 1994 - 08. 01. 1997	Ing. Alfréd Richter
09. 01. 1997 - 30. 06. 1999	Ing. Igor Gubala

Stavba cesty a železničnej vlečky v roku 1931

Prvé pokusy o výchovu učňov

V Považskej Bystrici sa pri rozvoji učňovského školstva nadväzovalo na zákonné úpravy, ktoré boli prijímané od konca 19. storočia. Prudký rozvoj priemyslu prirodzene spôsobil potrebu regulácie a úpravy fungovania vzdelávania aj v tejto oblasti. Prvý zákon, ktorý určoval podmienky pre zriadenie učňovských škôl, bol prijatý v roku 1884. Zásadné zmeny v učňovskom vzdelávaní, ktoré sa dotkli aj života v Považskej Bystrici, nastali po vzniku Československej republiky v roku 1918. V rokoch 1924 a 1925 boli vtedajšími Ministerstvami priemyslu, obchodu, živnosti, financií a Ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska, prijaté nové normy, ktoré sa dotýkali učňovského vzdelávania. Ukladali majiteľom živností povinnosť umožniť učňom návštevu učňovskej školy, až do ich osemnásteho roku.

Na základe novej legislatívy vznikli dva druhy učňovských škôl:

a) dvojročné obecné učňovské školy určené pre učňov rôznych živností,

b) dvojročné a trojročné odborné učňovské školy pokračovacie, určené pre učňov jednej alebo príbuzných živností.⁹

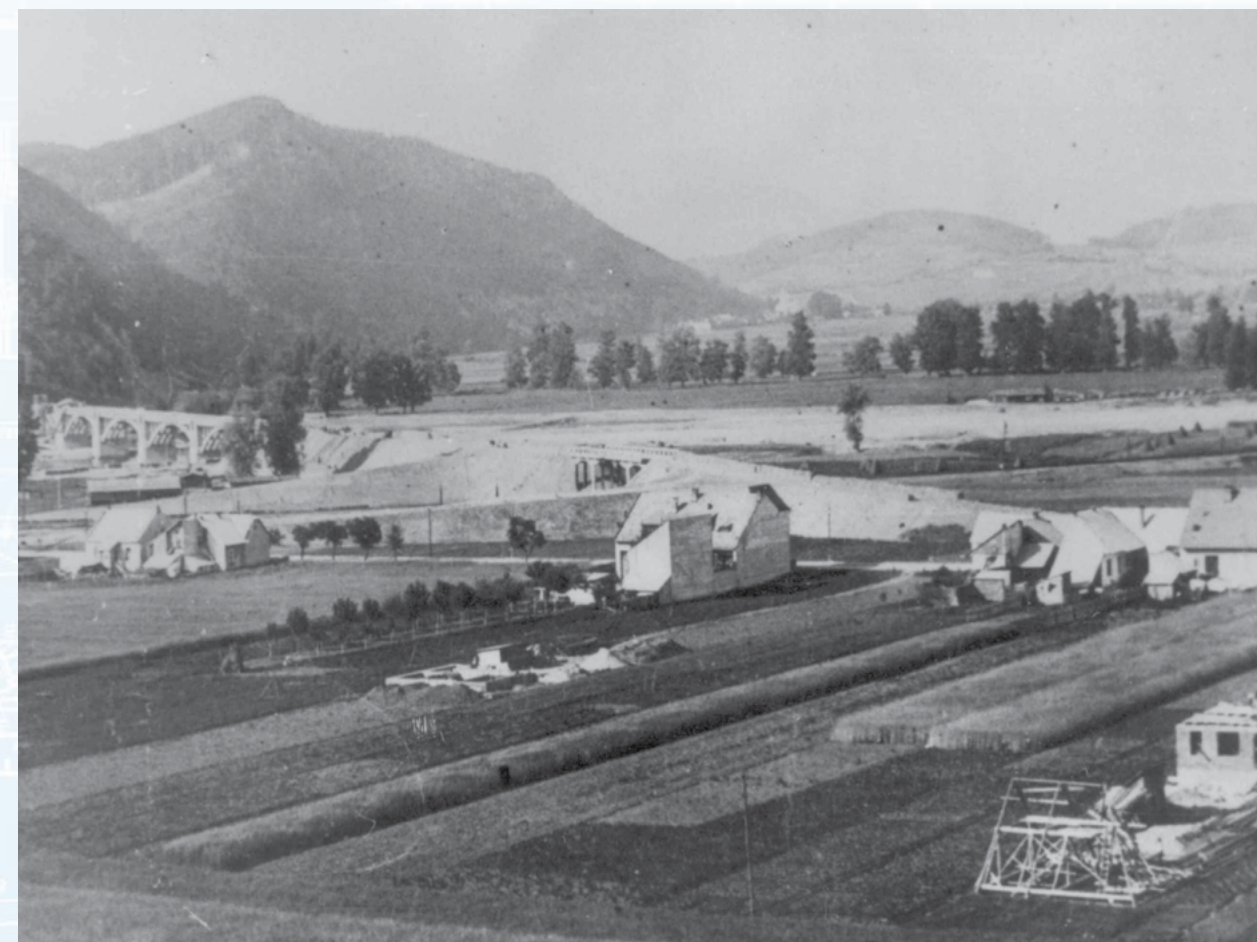
Zmeny v legislatíve, ako aj postupný rozvoj priemyslu v obci, si v dvadsiatych rokoch

vyžiadali zriadenie odbornej učňovskej školy aj v Považskej Bystrici. Okresný úrad z toho dôvodu nariadil 15. novembra 1924 do ôsmich dní vykonať súpis učňov a neodkladne otvoriť stálu obecnú učňovskú školu. Podľa platných zákonných predpisov sa malo všetko pripraviť tak, aby sa začalo učiť už 1. decembra toho istého roka. Okresný úrad sa pri zriaďovaní učňovskej školy opieral o pomoc obecných orgánov, ktoré sa pre budúcu školu zaviazali zabezpečiť učiteľov. Poslali preto učiteľom, žijúcim v Považskej Bystrici, list s otázkou, či chcú v novej škole učiť a v akom odbore. Väčšina z nich prejavila záujem a učila súbežne na viacerých školách. Vznik školy sa stretol s veľkým ohlasom u všetkých obyvateľov obce. Získanie kvalitnejšieho vzdelania dávalo mladým ľuďom lepšie perspektívy pre budúce zamestnanie. Lepšie vzdelanie mali možnosť získať aj deti roľníkov. V roku 1928 pre nich otvorili hospodársku školu ľudovú. Učilo sa v nej len v zimných mesiacoch, preto si získala prívlastok „zimná“.¹⁰ Obe školy nemali vlastné budovy a sídlili v meštianskej a ľudovej škole.¹¹

Po príchode zbrojárskych podnikov do Považskej Bystrice už kapacita učňovskej školy nemohla pokryť zvýšený záujem. Požiadavky na učňovskú mládež rýchlo rástli. O kvalifikovanú a vzdelanú pracovnú silu sa okrem domácich podnikov a živností zaujímal najmä v Muničke

či neskôr v Zbrojovke. Veľký a významný podnik, ktorý na Považí vyrástol, sa musel postarať o dostatok kvalifikovaných zamestnancov. Nakoľko možnosti získať kvalifikovanú pracovnú silu z Považskej Bystrice či blízkeho okolia boli obmedzené, začalo sa prakticky od vzniku Muničky s prípravou na vybudovanie učňovského

strediska. Príprava výstavby učňovského dorastu a ich materiálneho zabezpečenia prebiehala v úzkej súčinnosti s obcou a zintenzívnila sa s rýchlou výstavbou podniku.¹²

Pohľad na Orlovský most v polovici 30-tych rokov 20. stor. V popredí časť pozemkov, na ktorých bola plánovaná výstavba školských budov, tzv. "Školská štvrť"

⁹ Veľmi podrobne a presne je spracovaný spôsob príprav na učňovské povolania vo výročnej publikácii Stredného učilišťa strojárkeho z roku 1996. Všetky doterajšie publikácie vrátane tejto využili podklady z danej publikácie. Bližšie pozri: Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárke Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárke, 1996.

¹⁰ JANAS, K.: Medzi vojnami. Považská Bystrica v rokoch 1918-1938. Trenčín : Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, s. 81-82.

¹¹ JANAS, K.: Hospodárske školy a ich význam pre zvyšovanie vzdelanosti v poľnohospodárstve v rvej polovici 20. storočia. In: Zemědělské školství, výskum a osvěta jako předpoklad hospodářského a sociálního rozvoje venkova 19. a 20. století. (zost. B. Rašticová). In: Studie Slováckého muzea, roč. 9, 2004, s. 139-141.

¹² JANAS, Karol: Považské strojárne. Od Muničky po ZVL. Žilina : Knižné centrum, 2009, s. 58-59.

Výchova učňov v Muničke a Zbrojovke

Prvá etapa výstavby závodu Muničky v Považskej Bystrici sa ukončila v roku 1931. Dokončila sa správna budova, valcovňa, lisovňa, zlievareň, kotolňa, strojárska hala, sklad materiálu a skúšobňa. V neskoršom období pribúdali ďalšie stavby, ktoré boli určené pre nové, často veľmi progresívne prevádzky. Preto bolo nevyhnutné, začať s prípravou vysokokvalifikovaných pracovníkov, ktorí by boli schopní dopĺňať rady zamestnancov. Cieľavedomá, individuálna starostlivosť Muničky a Zbrojovky o výučbu učňov, sa začala od roku 1933. Výber učňov v tom čase nebol organizovaný. Učni sa prijímali na základe žiadosti rodičov o prijatie syna do učebného pomeru. Výučba spočiatku prebiehala v Žiline. Podmienkou prijatia do Odbornej učňovskej školy kovorobnej v Žiline bola učebná zmluva. Učeň mal jeden deň v týždni teoretickú prípravu a päť dní v týždni pracoval pri tovarišovi. Odborný výcvik v Považskej Bystrici sa uskutočňoval v náradovni a v strojných prevádzkach. Učni sa podieľali na pomocných a neskôr i produktívnych prácach. Aby sa okruh práce u jedného tovariša dlhodobo neopakoval, boli učni v trojmesačných a šesťmesačných intervaloch preraďovaní k ďalšiemu tovarišovi. O učenie pre Zbrojovku bol veľký záujem, nakoľko o vyučených budúcich zamestnancov bolo dobre postarané. Mali zabezpečenú stabilnú a na tú dobu slušne

honorovanú prácu. Dôkazom je aj osud prvého písomne zaznamenaného učaňa Muničných a kovorobných závodov Považská Bystrica, ktorý absolvoval žilinskú odbornú učňovskú školu. Bol ním Artur Kišša. V rokoch 1933 až 1936 sa vyučil za strojného zámočníka. Po vyučení našiel v závode druhý domov a až do odchodu do starobného dôchodku v roku 1976 pracoval v Považských strojárňach ako nástrojár.¹³

Organizovaná príprava učňovského dorastu v Považskej Bystrici sa zintenzívnila po roku 1935 a rozhodnutí o vybudovaní pobočného závodu brnianskej Zbrojovky v Považskej Bystrici. Výstavbu a modernizáciu závodu podporovala aj obec, ktorej orgány naďalej vytvárali vynikajúce podmienky pre rozvoj podniku.¹⁴ Považskobystrická pobočka Zbrojovky sa zakrátko stala najmodernejšou v rámci celého koncernu Zbrojovky. Zameraná mala byť na výrobu streliva, ohňostrojových predmetov a ohňostrojových trhacích preparátov. Význam považskobystrického závodu sa ešte zvýšil v roku 1937, keď v ňom pribudla moderná puškárňa.¹⁵ Nová progresívna výroba, s množstvom moderných strojov, si vyžadovala ďalšiu vysokokvalifikovanú pracovnú silu. Od roku 1936 sa preto začína výber väčšieho počtu chlapcov pre robotnícke povolania. Už v prvom roku bolo prijatých päťdesiatdva uchádzačov, hoci sa hlásilo viac

ako 200 záujemcov. Sprísnilo sa aj podmienky prijatia. Do učebného pomeru boli prijímaní iba chlapci, ktorí ukončili štvrtú triedu meštianskej školy a úspešne zvládli písomné skúšky z matematiky, psycho-technického rozhľadu a záverečný pohovor. Na základe uzatvorenia učebných zmlúv boli učni prijímaní aj naďalej do Odbornej učňovskej školy kovorobnej v Žiline. Pre Zbrojovku sa v škole pripravovalo desať nástrojárov, pätnásť strojných zámočníkov, dvadsaťpäť sústružníkov a dvaja elektrotechnici. Podobné počty žiakov boli prijímané i v ďalších rokoch. Na prijatie do Odbornej učňovskej školy kovorobnej v Žiline ostala aj v ďalších rokoch, ako nevyhnutná podmienka, podpísaná učebná zmluva so Zbrojovkou. Učni chodili, podobne ako v minulosti, do Žiliny jeden deň v týždni na teoretické predmety. Zvyšných päť dní pracovali po osem hodín denne pri majstroch priamo v Zbrojovke. Odborný výcvik sa vykonával v náradovni a strojných prevádzkach.

Po trojročnej učebnej dobe skladali učni na Okresnom živnostenskom spoločenstve tovarišské skúšky. Skúšobné komisie boli zložené zo zástupcov živnostenského úradu, obchodnej a priemyselnej komory, Odbornej učňovskej školy kovorobnej v Žiline (neskôr v Považskej Bystrici) a Zbrojovky Považská Bystrica. Učeň musel komisii predložiť tovarišský výrobok a zodpovedať na otázky členov komisie. Tovarišský výrobok zhotovoval asi mesiac pred ukončením učebnej doby. Priebežnú kontrolu robil príslušný dielovedúci, ktorý bol tiež členom skúšobnej komisie. Konečnú kontrolu robilo oddelenie technickej kontroly. Po úspešnom zvládnutí

skúšky tovariš získal „Preukaz o pomocníckom zamestnaní“ s „Tovarišským listom“ a „Výučné vysvedčenie“. Absolventi sa stali tovarišmi. O záujme predstaviteľov Zbrojovky o výchovu učňov svedčí i to, že jej predstavitelia boli členmi skúšobnej komisie.¹⁶

Artur Kišša, prvý písomne zaznamenaný učeň Muničných a kovorobných závodov Považská Bystrica

Čís. 6.

Meno žiaka (Osobné údaje)	Stupeň	Klasif. podľa Chovania	Prospech v učebných predmetoch	Počet hodín
Kišša Artur učeň (učníka) živnosti stroj. zámočníka narod. dňa 17. 12. 1916 v Budatín sem. II uči sa od 1. 10. 1933 do 1. 10. 1936 materská reč. slov. máboženstvo. kat. príslušnosť. ČSR predchádzajúce vzdelanie. žiadne Príspevok Podpora	I	1 2 3 3		8
	II	1 2 3 2 2		8
	III	1 2 1 2 3		6
	IV	1 2 1 2 2		8
Zápis v učebnej zmluve	I	1 2 1 2 1 2 2 1		2
	II	1 2 1 2 1		14
Na vypočítanie za učebnú				
1. Zapísaný v tomto škol. roku dňa 1. 10. 1933 2. Počet hodín do 1. p. (uč.) školy dňa 1. 10. 1933 3. Vystúpil zo šk. p. (uč.) školy dňa 4. Keď dostal vysvedčenie a jaké (výkaz, vysvedčenie o nálezite, na odchod event. duplikát) datum 18. 10. 1936 druh 1. duplikát				
Meno, stav a byt zamestnávateľa: Miroslava Křížová Považská Bystrica		Meno, stav a byt otca (po pr. matky, poručníka): Michal Kříž, robotník Budatín 449		
Pripustná zmena:		U koho žiak býva: Ondrej Kříž, robotník Budatín		
Záznamy o zaslaných upomienkach, udaniach no- tifikácii, okres. úradu, predĺžení učebnej doby, chovaní, trestoch a pod.				
Rôzne poznámky (doplnenie, odchod na inú školu, presunutie žiaka z učenia a pod.)				

¹³ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárske Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárske, 1996, s. 12.

¹⁴ Štátny archív Žilina, pobočka Bytča, f. Zbrojovka Brno, šk. 7, č. j. 6293/G.

¹⁵ FRANEK, O.: Dějiny koncernu brněnské Zbrojovky I. Brno : Blok, 1969, s. 197.

¹⁶ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárske Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárske, 1996, s. 10-11.

Premeny Považskej Bystrice v rokoch 1939 - 1945

V roku 1939 sa zásadne zmenila vnútropolitická ako aj medzinárodná politická situácia. Všetky tieto zmeny mali veľký dopad na považskobystrickú Zbrojovku a samozrejme aj na výchovu učňovského dorastu. V marci 1939 sa rozpadlo Československo. Už krátko po vzniku Slovenského štátu bola Zbrojovka v Považskej Bystrici, od 23. marca 1939, pod nemeckou správou. Bola zaradená do koncernu Hermann Göring Werke a od roku 1942 v jej rámci do novo zriadenej Waffen – Union Skoda Brün, s. r. o.¹⁷ V Považskej Bystrici sídlil počas vojny nemecký poverenec pre kontrolu vojnového hospodárstva tzv. Beauftragte der Wehrwirtschaftsinspektion.¹⁸ Ten rozhodoval, popri riaditeľovi podniku, o všetkých zásadných veciach v závode. Jeho úloha bola veľmi dôležitá, nakoľko počas rokov druhej svetovej vojny sa považskobystrická Zbrojovka stala jedným z najvýznamnejších závodov, ktoré zásobovali nemeckú armádu. Prispelo k tomu aj predvojnové rozhodnutie materskej brnianskej centrály o presune puškárne ako najprogresívnejšej výroby práve do Považskej Bystrice. Zbrojovka vďaka tomu zásobovala špičkovými zbrojárskymi produktmi najmä nemeckú armádu. Karabíny z Považskej Bystrice boli jednou z najviac používaných ručných zbraní na európskych frontoch druhej svetovej

vojny.¹⁹ Len v roku 1944 sa ich v Považskej Bystrici vyrobilo 314 000.²⁰ Počas druhej svetovej vojny sa síce medzinárodný obchod Zbrojovky znížil, no produkcia rástla. Vďaka tomu sa v obci udržala zamestnanosť a Považská Bystrica sa aj napriek hrôzam vojny naďalej rozvíjala. Vďaka strategicky výhodnému umiestneniu sa považskobystrická Zbrojovka počas druhej svetovej vojny vyhla bombardovaniu. Zničiť závod sa nepodarilo ani ustupujúcej nemeckej armáde. Perspektívy povojnového vývoja boli preto pozitívne. No napriek tomu sa po vojne závod nakrátko ocitol v kríze.²¹

Význam Zbrojovky pre Považskú Bystricu a okolie sa ani po vojne nezmenil. Najprv však musela prekonať nielen krátku krízu vo vlastníckych vzťahoch, výrobných programoch, ale muselo sa prijať aj rozhodnutie o budúcnosti považskobystrickej pobočky. Po skončení druhej svetovej vojny sa považskobystrická Zbrojovka už nevrátila k predvojnovej štruktúre. Závod Zbrojovka v Brne bol znárodnený krátko po vojne v roku 1945. Pobočka Zbrojovky v Považskej Bystrici sa k 1. januáru 1946 stala národným podnikom.²² Významnou zmenou bolo rozhodnutie o osamostatnení podniku od materskej brnianskej Zbrojovky. Vďaka tomu od roku 1947 začala pôsobiť samostatne pod názvom Považské strojárne n. p. v Považskej

Stretnutie vedenia Zbrojovky s predstaviteľmi nemeckej armády

Bystrici.²³ Mierové časy priniesli potrebu zmeniť výrobné programy. Dopyt po zbrojárskych produktoch klesal a zbrojná výroba sa významne obmedzila. Zbrojovka sa musela preorientovať na mierovú výrobu. Vďaka kvalitnému manažmentu a výnimočnému vybaveniu strojných a technologických kapacít sa to podniku, pod vedením dlhoročného riaditeľa Ing. Jaroslava Kubíka, zakrátko podarilo. Výroba sa spočiatku preorientovala na výrobu

25 litrových mliekarenských kanví, mosadzných a medených nádob a vlnovcov. Nové výrobné programy spočiatku tvorila výroba motocyklov, ale napríklad aj chladničiek.²⁴ Postupne pribúdali ďalšie perspektívne výroby. V päťdesiatych rokoch sa výrobný program ustálil do nosných výrobných programov, ktoré tvorili výroba motocyklov, valivých ložísk, obrábacích strojov, hutných polotovarov a mechanickej výroby.²⁵ Neskôr k nim pribudli ďalšie a v

¹⁷ Podnikový vестník, 28. augusta 1942.

¹⁸ DONÉ, K. – KUČERA, J.: 30 rokov Považských strojární v Považskej Bystrici. Považská Bystrica : Považské strojárne v Považskej Bystrici, 1959, s. 17.

¹⁹ O výrobe Zbraní na Považí pozri: SMATAN, K.: Zabudnutá munička na Považí. Košice – Myslava : TypoPress, 2004.

²⁰ JANAS, K.: Mesto v tieni totalit I. Považská Bystrica v rokoch 1938-1948. Trenčín : trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2013, s. 38.

²¹ 60 rokov ZVL – Považské strojárne Klementa Gottwalda, koncernový podnik. Považská Bystrica : Považská Bystrica : Politické a hospodárske vedenie koncernového podniku ZVL Považské strojárne Kl. Gottwalda, Považská Bystrica, 1989, s. 26.

²² Slovenský národný archív, fond Úrad predsedníctva Zboru povereníkov, šk. 8, č. j. 7076-1946.

²³ Archív podniku Považské strojárne, f. Považské strojárne, národný podnik Považská Bystrica, šk. 20, i. č. 13/49.

²⁴ DREVENÁKOVÁ, K. – KAŠUBA, J. – VÁCLAV, J.: Považská Bystrica. História a súčasnosť. Považská Bystrica : Mesto Považská Bystrica, 2016, s. 49.

²⁵ POČÍATEK, P. (zost.): 50 rokov Považských strojární Klementa Gottwalda, n.p., Považská Bystrica, Martin : Osveta, 1979, nestránkovaný materiál.

osemdesiatych rokoch mal podnik viac ako štyridsať samostatných výrobných programov. Prevratnými zmenami, ktoré mali pozitívny dopad na rozvoj podniku, boli rozhodnutia vlády o pridelení nových ťažiskových výrobných programov. V sedemdesiatych

rokoch dvadsiateho storočia to bola výroba prevodoviek a v osemdesiatych rokoch výroba leteckých motorov. To však už podnik pôsobil pod názvom Považské strojárne.²⁶

Slávnosť pri príležitosti priznania štatútu mesta

²⁶ Slovenský národný archív, f. Úrad predsedníctva Zboru povereníkov, šk. 8., č. j. 7076-1946.

Nezrealizovaná stavba komplexu odborných škôl z roku 1945

Dôležitou súčasťou Strojárskej štvrti bola tzv. Školská štvrť, ktorá sa začala formovať už v tridsiatych rokoch výberom stavebného pozemku pre Štátnu ľudovú školu (dnešnú budovu gymnázia). Táto poloha bola vybratá spomedzi niekoľkých lokalít, keďže sa nachádzala približne v strede rajónu²⁷ - medzi starým mestom a novou kolóniou, ktorú vybudovala pre svojich zamestnancov Zbrojovka.

V roku 1945 bola v školskej zóne plánovaná výstavba štátnej priemyselnej školy, ktorú na zadanie Obcej rady obce Považská Bystrica²⁸ projektoval známy žilinský architekt František Bednárík. Bednárík, na jeho pomery konzervatívny návrh, vychádzal vo veľkej miere z už postavenej ľudovej školy (dnešná budova gymnázia). Jej hmotu plánoval využiť na vytvorenie dvorca námestia pred štátnou priemyselnou školou. Na opačnej strane dvorca bola hmota ľudovej školy zrkadlená v budove internátu, ktorá okrem ubytovacej časti obsahovala aj telocvičňu slúžiacu tiež ako divadlo s jedálňou. Za budovou internátu sa malo nachádzať ihrisko a byty pre učiteľov. Hlavná budova bola komponovaná do tvaru písmena T. Dvojstranná časť T mala tvoriť čelo budovy. Boli tu umiestnené učebne s vhodnou juhovýchodnou orientáciou a na severe bola

umiestnená chodba. Srdce návrhu, sprístupnené v hlavnej osi, tvorilo to, čo bolo pre školu najtypickejšie - dielne s veľkou prednáškovou sálou nad nimi.²⁹ Šlo o kompozične kvalitný projekt, kvalitného architekta, ktorý sa však nakoniec nerealizoval. Priemyselná škola bola po znárodnení zadaná Krajským národným výborom – pod ktorý prešla výstavba škôl Stavoprojektu Žilina.³⁰ Sám Bednárík nezvládol zmenu systému po znárodnení a pár rokov po ňom zomrel.³¹ Pravdepodobne práve v školskej zóne bola plánovaná aj výstavba Saleziánskeho ústavu navrhnutá Františkom Floriansom v tridsiatych, či štyridsiatych rokoch. Dve alternatívy saleziánskeho ústavu v Považskej Bystrici, boli totiž vložené do zložky Bednárikovho návrhu na priemyselnú školu³². Saleziáni sa starali o mládež, ktorej koncentrácia sa mala v Považskej Bystrici vďaka priemyselnému závodu radikálne zvýšiť. Komplex mal obsahovať kostol, ubytovanie, divadlo, telocvičňu a po kostole druhú najdôležitejšiu časť saleziánskeho komplexu – oratórium, ktoré ponúka rodinné prostredie, intelektuálny a sociálny rast, dobré trávenie voľného času a tiež duchovnú formáciu.³³

V päťdesiatych rokoch bol postavený internát a dielne štátnej priemyselnej školy. Bola to časť komplexu, ktorú projektoval podnik

²⁷ ŠA TN PB šk. 451 i.č. 10339/1940 Zbrojovka Pov Bystrica – štátna ľudová škola

²⁸ ŠA ZA BY KNV šk 237 (pôvodne 455/5 a 1950)– 3385/1943 Vypracovanie projekčného elaborátu

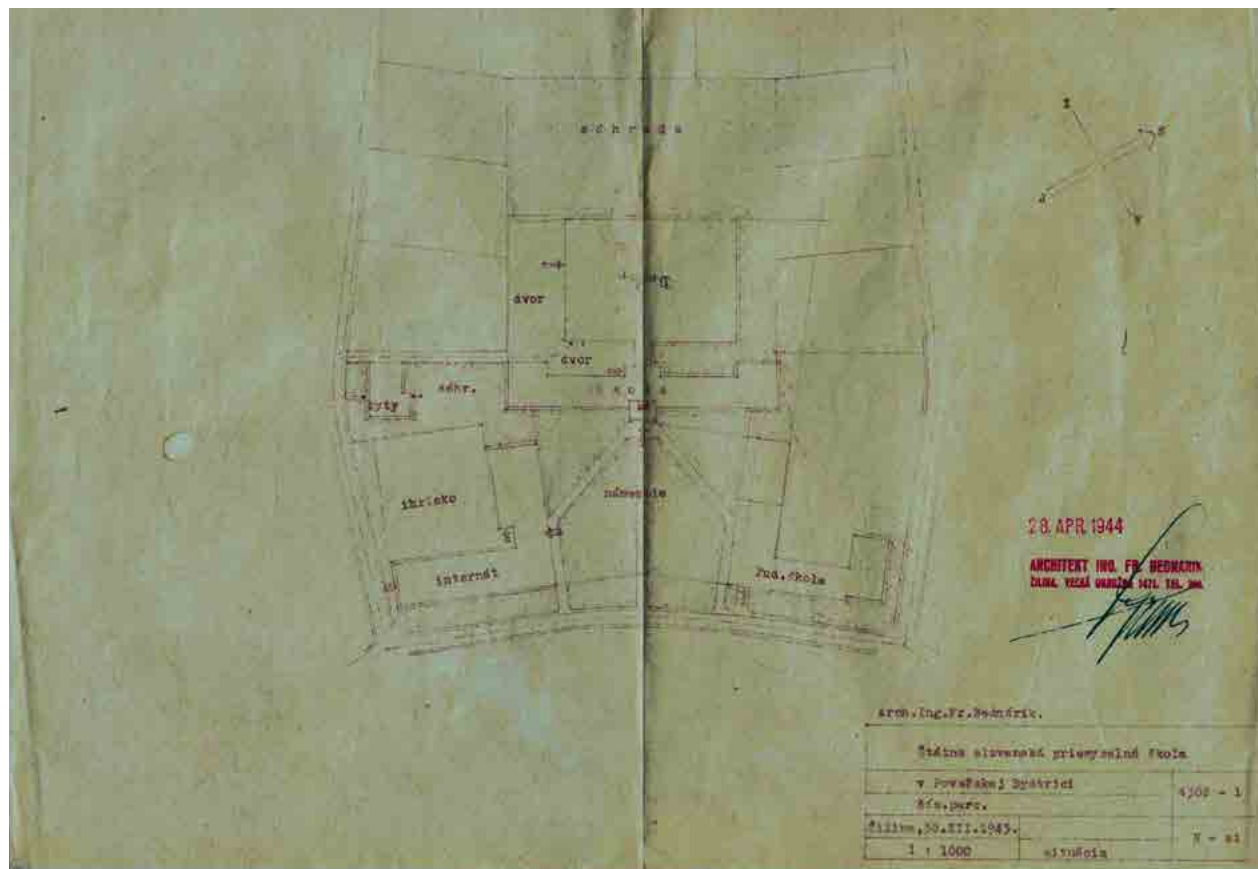
²⁹ ŠA TN PB MsNV PB, šk. 3, Vyst. 1363-1946

³⁰ ŠA ZA BY KnV šk ²³⁷(pôvodne 455/5 a 1950)– i.č. 334/12 – XI/2 -1950

³¹ <https://www.piestanskýdenník.sk/2009/04/19/piestanski-stavitelia-frantisek-e-bednarik/>

³² ŠA TN PB MsNV PB, šk. 3, Vyst. 1363-1946

³³ <https://mileticka.sk/oratko/>

Výkres nezrealizovaného komplexu odborných škôl, 1945

Stavoprojekt. Druhou svetovou vojnou nastal koniec časov, kedy budovu školy bolo ešte možné vnímať ako autorský unikát, keďže po nej nastáva éra masívnej výstavby typizovaných škôl.³⁴ Bolo tak aj v prípade ubytovacieho komplexu priemyselnej školy, ktorá bola vytvorená na základe schválených typov³⁵. Na rozdiel od pôvodného Bednárikovho autorského projektu Stavoprojekt tiež posúva areál priemyselnej školy na okraj školskej zóny a delí ho do dvoch častí. Časť ubytovacej, ktorá v sebe zahŕňala aj praktickú výučbu a časti

výučbovej. Ubytovacia časť v sebe obsahuje dve internátne jednotky, ktoré sú prepojené spojovacím koridorom s jedálňou slúžiacou tiež ako spoločenská miestnosť a telocvičnou. Na spojovací koridor sú napojené aj dielne. Druhá časť areálu sa mala nachádzať na druhej strane cesty. Mal tu prebiehať primárne teoretický výcvik. Túto časť tvorila budova z tvaroslovia typových budov internátov tvarovo odvodená, no o mnoho dlhšia, na ktorú bola napojená telocvičňa a dielňa.

³⁴ <https://www.piestanskydennik.sk/2009/04/19/piestanski-stavitelia-frantisek-e-bednarik/>

³⁵ Veľmi podrobne a presne je spracovaný spôsob príprav na učňovské povolania vo výročnej publikácii Stredného učilišťa strojárkeho z roku 1996. Všetky doterajšie publikácie vrátane tejto využili podklady z danej publikácie. Bližšie pozri: Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárke Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárke, 1996.

V popredí dielňa praktického vyučovania, napravo parcely, kde budú postavené objekty pre teoretické vyučovanie

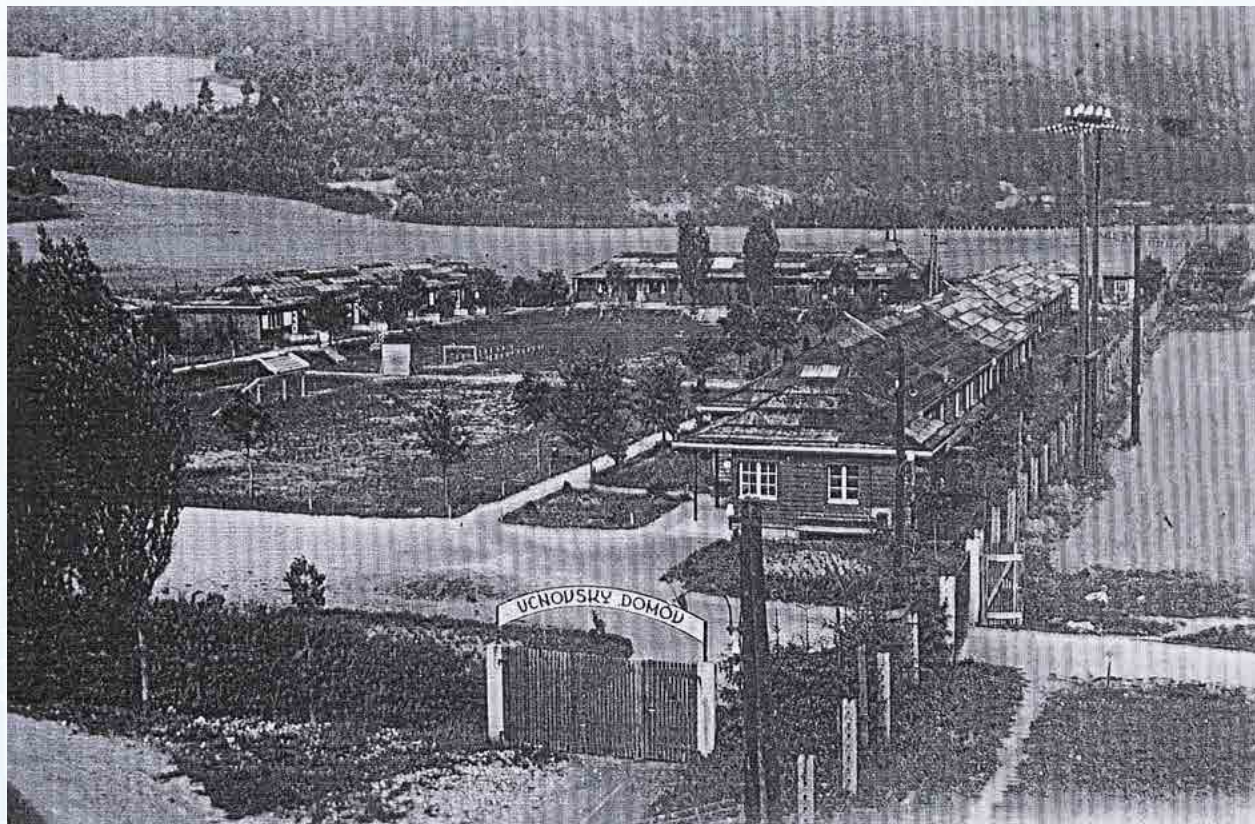
V roku 1957 bola postavená budova novej jedenáštočnej školy, ktorá čiastočne vyplnila Bednárikov zámer vybudovania námestia pri ľudovej škole, ktorá už v tom čase slúžila ako jedenáštočná škola. I keď aj tu šlo o opakovaný projekt, jeho architektonické kvality boli značné. Urbanisticky mala do tohto námestia vyústiť nová cesta, čo sa neskôr nepodarilo vykonať, keďže sa medzičasom, nekoordinovane s touto myšlienkou vystavili bytové jednotky, ktoré tomuto zámeru svojou polohou zabránili.

V roku 1962 bolo na mieste zamýšľanej teoretickej výučby priemyselnej školy zamýšľané zriadenie poľnohospodárskeho učilišťa s internátom.³⁶ Kvôli veľkosti pozemku sa táto myšlienka napokon nerealizovala a namiesto nej sa v roku 1965 prepracoval pôvodný zámer vybudovania výučbovej časti priemyselnej školy. Program školy bol po novom rozdelený do viacerých typizovaných objektov (použitý tu bol zrejme o podlažie zvýšený typ krajskej varianty všeobecnovzdelávacej školy tps³⁷), ktoré boli umiestnené ako solitéry.

³⁶ ŠA TN PB, MNV PB, šk 42, výstavba 331, Stavba poľnohospodárskeho odborného učilišťa

³⁷ Priemyselná škola, archív

Učňovské školstvo v rokoch 1939 - 1948

Učňovský domov Dukla

Počas druhej svetovej vojny a existencie Slovenského štátu sa naďalej pokračovalo v systéme učňovskej prípravy. O školu bol naďalej veľký záujem. S rozširovaním zbrojných kapacít sa prirodzene zvyšovali aj stavy učňov. V podniku si stále viac uvedomovali, že dochádzanie na výučbu do školy v Žiline je dlhodobou neudržateľnosťou. Dôležitým rozhodnutím bolo preto rozhodnutie Zbrojovky prijať do zamestnania bývalého učiteľa Odbornej učňovskej školy v Žiline Mikuláša Hudeca. Vedenie podniku ho v roku 1940 poverilo zriadením samostatného učňovského strediska v

Považskej Bystrici. Samostatné učňovské pracovisko pre ručný a strojný výcvik bolo zriadené v priestoroch objektu Strojárne. Okrem vedúceho Mikuláša Hudeca sa v stredisku postupne zamestnávali prví majstri odborného výcviku. V stredisku sa realizovala skupinová forma odborného výcviku. Pre učňov 1. ročníka zaviedli cvičné práce podľa nemeckého vzoru. Odborný výcvik 2. a 3. ročníka bol pri skúsených remeselníkoch. Striedali sa naďalej v 3 – 6 mesačných intervaloch. Odborný výcvik prebiehal päť dní v týždni po osem hodín denne. Nemecký vplyv počas vojny sa prejavil

aj tým, že v roku 1942 nemecké vedenie závodu presunulo na výučbu v Zbrojovke štyridsať učňov z nemeckých osád na Slovensku. Neskôr prijali aj tridsať vojnových sirôt z Juhoslávie.³⁸

Organizáciu výberu učňov, preradenie na pracoviskách k tovarišom a dochádzku do Odbornej učňovskej školy v Žiline zabezpečovali priamo pracovníci Zbrojovky. Nedostatkami však bola absencia mimopracovných a mimoškolských aktivít pre učňov, ako aj absencia možností ubytovania pre budúcich pracovníkov. Už v polovici tridsiatych rokov dvadsiateho storočia preto Československý dorastový zbor inicioval v Považskej Bystrici snahu o zriadenie učňovského internátu. Učňom, ktorí nemali podmienky na denné dochádzanie do Považskej Bystrice, bolo poskytnuté bezplatné ubytovanie v závodnom internáte a 50% zľava na obedy a večere v závodnej jedálni. Pre tých, ktorí mali problémy s dennou dochádzkou, sa v roku 1941 začal stavať učňovský domov. Drevené ubytovne „Dukla“ boli odovzdané do užívania v auguste 1942.³⁹ V roku 1945 bola k ubytovni pristavená kuchyňa s jedálňou. Učni mali nárok aj na osem dní zákonnej dovolenky ročne. Lákadlom bolo aj odmeňovanie učňov. Učni už počas svojho učebného pomeru boli odmeňovaní sumou 0,50 Kčs/hod. Zvláštnosťou preto nebolo aj viacročné čakanie na voľné učebné miesto.⁴⁰

Kapacita učňovského strediska, ako aj domova, bola v rokoch druhej svetovej vojny

maximálne vyťažená. Voľné chvíle učňov boli organizované prostredníctvom vychovávateľov rôznymi spoločensko-výchovnými a športovými podujatiami. Existujúce kapacity však boli obmedzené a škola nedokázala naplniť požiadavky Zbrojovky na prísun kvalifikovanej pracovnej sily. Preto na jej žiadosť, ale aj na žiadosť obecného zastupiteľstva, zriadilo Ministerstvo školstva a národnej osvety v roku 1939 v Považskej Bystrici Verejnú nižšiu priemyselnú majstrovskú školu strojnícku. Škola začala svoju činnosť s 24 žiakmi. Pripravovali sa na odbornoprevádzkové funkcie. Podmienkou prijatia bolo vyučenie v kovorobných odboroch. Škola začala oficiálne svoju činnosť 14. marca 1940 na 1. výročie vzniku Slovenskej republiky.⁴¹ Od 1. septembra 1940 boli do školy prijímaní učni do 1. ročníka. Súčasne boli učni navštevujúci 2. a 3. ročník preložený z Odbornej učňovskej školy v Žiline do Považskej Bystrice. Škola bola zároveň k 1. septembru 1940 poštátnená. Dostala nový názov: Štátna slovenská priemyselná škola v Považskej Bystrici.

Členila sa na 3 oddelenia:

1. Majstrovská škola strojnícka – s počtom žiakov 54 v 1. a 2. ročníku.
2. Odborná učňovská škola kovorobná – s počtom 201 učňov v 1. až 3. ročníku.
3. Odborné kurzy – s počtom 136 pracovníkov, ktorí študovali popri zamestnaní.

³⁸ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárne Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárne, 1996, s. 15-16. koncernového podniku ZVL Považské strojárne Kl. Gottwalda, Považská Bystrica, 1989, s. 26.

³⁹ DONÉ, K. – KUČERA, J.: 30 rokov Považských strojárni v Považskej Bystrici. Považská Bystrica : Považské strojárne v Považskej Bystrici, 1959, s. 68.

⁴⁰ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárne Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárne, 1996, s. 16-17.

⁴¹ JANAS, K.: Považské strojárne. Od Muničky po ZVL. Žilina : Knižné centrum, 2009, s. 58.

Inštruktáž v dielenskej učebni Dukla, 1951

Správcom a od roku 1942 riaditeľom školy bol Ing. Jozef Krčmárik. V roku 1945 bola škola premenovaná na Štátnu priemyselnú školu v Považskej Bystrici. Novým riaditeľom sa v roku 1948 stal Ing. Jozef Skála. Na škole okrem interných učiteľov externe vyučovali aj majstri odborného výcviku a technicko-hospodárski pracovníci závodu Zbrojovka Považská Bystrica. Priemyselná škola si s výchovou učňov nekonkurovala. Bola prioritne zameraná na výchovu stredných a vyššie kvalifikovaných technických odborníkov pre Zbrojovku. Mnohí jej absolventi našli uplatnenie aj v iných sférach života obce. Bola druhá na Slovensku a vychovala pre podnik stovky vysokoškvalifikovaných odborníkov.⁴²

Zmenami po skončení druhej svetovej vojny prešlo aj učňovské stredisko. Až do 22. mája 1947 ho viedol Mikuláš Hudec. Neskôr bol na jeho čele Jozef Štens, ktorý ho viedol do 31. augusta 1949. Od 1. septembra 1949 prišlo opäť

k zmene a za vedúceho učňovského strediska bol menovaný Václav Berka. Učňovské stredisko pritom získavalo stále väčší význam. Prudký rozvoj závodu zmenil aj charakter mesta Považská Bystrica. Z malého mestečka sa v tomto období stalo prudko sa rozvíjajúce centrum regiónu.⁴³ Považské strojárne ako aj mesto si uvedomovali, že pre podnik je nesmierne dôležitá kvalitná príprava odborných kádrov. Podporovali preto bez výhrad výstavbu nových školských zariadení. Prioritu úplne prirodzene dostalo učňovské školstvo. Vďaka sústavným investíciám získavalo čoraz lepšie materiálne, ale aj sociálne zázemie. Bolo to dôležité, lebo v povojnovom období, najmä po ustálení výrobného programu, podnik prijímal stále viac učňov. Počet učňov prijímaných do 1. ročníka postupne narástol na 90 až 120 učňov. Prijímali sa hlavne na prípravu potrebných profesií ako strojný zámočník, sústružník, nástrojár, drevomodelár, stolár, zlievač a elektromontér.⁴⁴

Stošeťdesiat žiakov - pretekárov v behu na lyžiach, 1946

⁴² Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárské, 1996, s. 16-17.

⁴³ O premenách mesta bližšie pozri: JANAS, K.: Od Februára po pokus o reformu. Považská Bystrica v rokoch 1948-1968. Trenčín : Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2016, s. 10-57.

⁴⁴ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárské, 1996, s. 20-21.

Nástup totality a zmeny vo fungovaní učňovského školstva

Zásadnú zmenu v živote spoločnosti a samozrejme aj školstva spôsobili februárové udalosti v roku 1948. Moc v štáte získala Komunistická strana, ktorá postupne totalitným spôsobom ovládla všetky oblasti života. V čase po zmene režimu nastala snaha o unifikáciu školstva. Dôležité zmeny nastali aj v systéme prípravy učňovského dorastu. Prvá zmena nastala v roku 1949, keď oprávnenie vzťahujúce sa na agendu záverečných učňovských skúšok po zrušených Obchodných a priemyselných komorách, získali krajské národné výbory. Odborné učňovské školy nahradili základné odborné školy. Zároveň učňovské pracoviská u živnostníkov nahradili strediská pracujúceho dorastu. Tieto od roku 1950 vznikali aj pri závodoch ako ich súčasť. Ďalšou zmenou bolo, že podľa nového školského zákona od 1. septembra 1950 zanikla Odborná učňovská škola, ktorá pôsobila ako súčasť Štátnej priemyselnej školy v Považskej Bystrici. Miesto nej vznikla samostatná Základná odborná škola. Jej riaditeľom bol Pavol Podoba.⁴⁵ Vyučovalo sa v rekonštruovaných priestoroch v Kolónii a v dielenskej učebni Učňovského domova Dukla.⁴⁶ Teoretické vyučovanie prebiehalo v 1. a 2. ročníku dva dni v týždni, v 3. ročníku jeden deň. Základná odborná škola mala tri stupne. Prvý stupeň poskytoval v jednoročnej príprave kvalifikáciu zapracovania. Druhý stupeň poskytoval po dvoch rokoch kvalifikáciu pre výkon odborných prác. Po

absolvovaní trojročnej prípravy na treťom stupni učeň získal kvalifikáciu pre výkon náročných povolaní. Sústava stupňovitých odborov sa využila len v školskom roku 1950/51. V ďalších rokoch sa už neuplatnila. Dôvodom boli stupňujúce sa požiadavky na počty učňov trojročných odborov. Základné odborné školy boli v tom čase povinné pre všetkých študentov, ktorí ukončili základné vzdelanie a neboli prijatí na školy tretieho stupňa ako gymnáziá či stredné odborné školy. Žiaci, ktorí nemali uzatvorenú učebnú zmluvu so zamestnávateľom, nemali odborný výcvik, ale absolvovali praktické cvičenia. Zmenou bolo aj to, že do učebného pomeru sa začali prijímať aj dievčatá.⁴⁷

Vedúci učňovského strediska Jozef Štens pri slávnostnom výkope základov OU

⁴⁵ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárské, 1996, s. 22.

⁴⁶ JANAS, K.: Považské strojárne. Od Muničky po ZVL. Žilina : Knižné centrum, 2009, s. 59.

⁴⁷ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárské, 1996, s. 22.

Od roku 1951, po ďalších zákonných úpravách, vznikali učilištia štátnych pracovných záloh. Takto vznikli dva systémy prípravy robotníckeho dorastu – štátny a závodný. Systém prípravy učňov spočíval v budovaní závodných učňovských škôl, ktoré nahradili základné odborné školy, ktoré definitívne ukončili svoju činnosť po doškolení posledných absolventov v roku 1954. Na ich mieste vznikli závodné učňovské školy. Zanikli aj strediská pracujúceho dorastu. Dôvodom pre ukončenie činnosti stredísk pracujúceho dorastu bolo najmä to, že pripravovali kvalifikovaných robotníkov len pre podnik, ktorého boli súčasťou a výber výchovných pracovníkov nebol na požadovanej úrovni. Napríklad pre nízku odbornú kvalifikáciu a slabú pedagogickú prípravu. Taktiež v ich prípade dochádzalo k nesúladu medzi teoretickým vyučovaním v škole a odborným výcvikom. Nedostatkom bolo aj slabé technické a metodické vybavenie pri vyučovaní a odbornom výcviku. Ich zánik však neukončil dlhoročnú tradíciu a skúsenosti s výchovou učňov v Považských strojárňach. Po prekonaní legislatívnych nedostatkov uvedenej formy prípravy, výučba učňov naďalej pokračovala a mala dobrú úroveň. Podobne tomu bolo i v Považskej Bystrici. V zmysle rozhodnutia ústredných orgánov bolo k 31. augustu 1952 zrušené Stredisko pracujúceho dorastu pri Považských strojárňach. Následne bolo od 1. septembra 1952 zriadené Odborné učilište štátnych pracovných záloh v Považskej Bystrici. Zriaďovateľom sa stala Oblastná správa Povereníctva pracovných síl Bratislava. Príprava mládeže na robotnícke povolania sa v tomto období, po prvýkrát v histórii učňovského školstva, založila na žiackom pomere. Rodič neuzatváral

učebnú zmluvu so zamestnávateľom o výchove syna alebo dcéry. Učňovské školstvo bolo ako celok vyčlenené z jednotnej školskej sústavy a riadilo sa vlastnými zákonmi. Bolo riadené Ministerstvom pracovných síl prostredníctvom oblastných správ. Učilištia štátnych pracovných záloh pripravovali asi jednu tretinu učňovskej mládeže. Závodné učňovské školy a učňovské školy dve tretiny. Hlavnou úlohou učilišť štátnych pracovných záloh bolo vychovať a odborne pripraviť kvalifikovaných robotníkov ako pracovné zálohy pre preferované hospodárske odvetvia určené vládou. Všetky tri výchovno-vzdelávacie zložky, ktoré tvorili odborný výcvik, teoretické vyučovanie a mimopracovná výchova, boli pod jednotným riadením. Riaditeľom Odborného učilišťa štátnych pracovných záloh v Považskej Bystrici bol Václav Berka. V období od 1. júla 1953 do 30. júna 1957 bol riaditeľom Pavol Smižák a od 1. júla 1957 do 30. marca 1959 Ján Bohunský.⁴⁸

Absolventi 2-ročnej školy strojníckej, 1955

Slávnosť položenia základného kameňa strojárneho učilišťa

Strojárske učilište pred dokončením

⁴⁸ JANAS, K.: Od Februára po pokus o reformu. Považská Bystrica v rokoch 1948-1968. Trenčín : Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2016, s. 109.

Učebné a voľnočasové aktivity v 50-tych rokoch

O učňovskú prípravu bol naďalej veľký záujem. Uční mali po skončení štúdia garantovanú dobre platenú a stabilnú prácu v Považských strojárňach. Čoraz častejšie sa do učenia hlásili nielen mladí ľudia z Považskej Bystrice a blízkeho okolia, ale aj zo vzdialenejších regiónov Slovenska. Záujem bol taký veľký, že kapacity učňovského strediska, učňovského domova a učňovskej školy už nedokázali pokryť narastajúci počet učňov. Vedenie podniku Považské strojárne sa preto už v roku 1949 rozhodlo vybudovať komplexný učňovský areál.⁴⁹ Mal sa skladať z viacerých objektov a jeho kapacita mala dosiahnuť pôvodne 900 učňov. Areál bol dobudovaný v roku 1953, no vďaka neklesajúcemu záujmu o štúdium sa naďalej rozširoval. Podnik dal postupne do užívania celý komplex priestorov nového odborného učilišťa. Tvorili ho dielne, deväť učební, odborná učebňa vybavená strojmi pre názorné vyučovanie. Komplex tvorili aj dva internáty pre ubytovanie žiakov so spoločenskými miestnosťami a samostatná kuchyňa. Súčasťou jedálne bolo aj javisko pre potreby kultúrnej činnosti so stabilným premietacím prístrojom pre premietanie filmov. Nechýbala telocvičňa a sociálno-správne a hospodárske priestory. V nových priestoroch a podmienkach nastal kvalitatívny rozvoj pri pôsobení na žiakov. Ich počet sa sústavne zvyšoval a v roku 1955 ich bolo už viac ako pôvodne plánovaných 900. Prijímali

sa aj noví majstri, ktorých bolo 30. Každý majster odborného výcviku mal pridelenú jednu učebno-výrobnú skupinu o počte 10-18 žiakov. Podiel teoretického vyučovania a odborného výcviku ostal rovnaký. Žiaci mali jeden týždeň školu a druhý týždeň odborný výcvik. Teoretické vyučovanie v roku 1955 zabezpečovalo 20 učiteľov. Vyučovanie malo veľmi dobrú úroveň. Prispelo k tomu pôsobenie odborníkov z praxe i učebné pomôcky, ktoré vyrobili žiaci v rámci krúžkov technickej tvorivosti mládeže. Výhodné bolo i hmotné zabezpečovanie učňov. Všetci žiaci 1. a 2. ročníka, ktorí nemohli do Považskej Bystrice dochádzať, mali nárok na bezplatné ubytovanie a stravovanie. Žiaci 3. ročníka, ktorí v období odborného rozvoja už pracovali na prevádzkach v podniku, dostávali riadnu mzdu a mali nárok na ubytovanie a stravu za úhradu, ktorá sa odvíjala od výšky ich zárobku.⁵⁰

Učňom vo voľnom čase organizovali činnosť vychovávateľa. Prostredníctvom 12 vychovávateľov sa učni venovali záľubám v oblasti športu, kultúry a spoločenských aktivít. Vďaka nim sa telovýchovná a športová činnosť učňov dostala na vyššiu úroveň. Rozvíjali sa kultúrne krúžky, najmä tanečný a spevácky súbor. Vynikajúcu úroveň mala učňovská hudba, ktorá vznikla už v roku 1948. Od roku 1952 bola súčasťou mimopracovnej výchovy aj

samostatná dychová hudba.⁵¹ Hudobné vzdelanie v nej získali stovky hudobníkov. Vychovávateľa i učiteľia a majstri sa so žiakmi zúčastňovali rôznych kultúrnych a športových súťaží, lyžiarskych výcvikov, exkurzií, výstav a podobne. V súťažiach odborných zručností, v športe i v kultúre považskobystrickí žiaci dosahovali popredné umiestnenia v oblastnom i celoštátnom meradle. Veľkými úspechmi v súťažiach zručnosti boli výsledky sústružníkov, frézarov, nástrojárov. Úspešní boli aj členovia speváckeho zboru, tanečného súboru, fut-

balového či volejbalového oddielu. Sústavné zlepšovanie materiálno-technických podmienok výchovy a odbornej prípravy žiakov, prehlásenie metodických aktivít, zjednodušenie riadiacich vstupov a vplyvov do výchovno-vzdelávacieho procesu zo strany podnikov zaradilo školu medzi najlepšie vo vtedajšom Československu. Ocenením všetkých zamestnancov bolo udelenie mnohých vysokých štátnych vyznamenaní, ktoré v tomto období škola obdržala.⁵²

Začiatky dychovej hudby pod vedením kapelníka Jozefa Baroša

⁴⁹ JANAS, K.: Považské strojárne. Od Muničky po ZVL. Žilina : Knižné centrum, 2009, s. 103.

⁵⁰ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárne Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárne, 1996, s. 23.

⁵¹ ULICKÝ, G.: História hudobnej kultúry mesta Považská Bystrica. Považská Bystrica : Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici, 2013, s. 77.

⁵² DONÉ, K. – KUČERA, J.: 30 rokov Považských strojárni v Považskej Bystrici. Považská Bystrica : Považské strojárne v Považskej Bystrici, 1959, s. 71.

Odborné učilište Považských strojární 1959-1978

V čase, keď odborné učilište riadil Ján Bohunský, prišlo v roku 1958 opäť k zmene legislatívy v oblasti organizácie výchovy a vzdelávania učňovskej mládeže. V rámci zmien bolo zrušené aj Odborné učilište štátnych pracovných záloh v Považskej Bystrici. Výchova učňov bola od roku 1959 organizovaná v Odbornom učilišti Považských strojární n. p. Považská Bystrica. V organizáciách miestneho hospodárstva sa podľa nového zákona naďalej výchova učňov zabezpečovala v učňovských strediskách, kde prebiehal odborný výcvik a v učňovských školách určených pre teoretické vyučovanie. Príprava mládeže na robotnícke povolania bola opäť založená na učebnom pomere, ktorý vznikol uzatvorením učebnej zmluvy medzi zamestnávateľom učňa a rodičom. Vyučovalo sa podľa upravených učebných plánov a osnov jednotlivých odborov. V 1. a 2. ročníku mali učni jeden týždeň školu a druhý týždeň dielne. V 3. ročníku mali učni jeden deň školu a štyri dni dielne v podniku. Rozhodujúca časť učňov v Považskej Bystrici sa pripravovala v odboroch sústružník, frézár, strojný zámočník, nástrojár, brusič, elektromontér, kalič a galvanizér. Počet učňov naďalej stúpal. Ročne odchádzalo do pracovného procesu približne 250-350 absolventov. Snaha naďalej zvyšovať kvalifikáciu zamestnancov podniku priniesla rozšírenie možností štúdia. Od školského roku 1966 sa zaviedla aj príprava v päťročnom súvislom štúdiu. Absolvent po troch rokoch prípravy a úspešných záverečných skúškach pokračoval v dvojročnom dennom štúdiu. Prebiehalo v Strednej škole pre pracujúcich zriadenej pri Odbornom učilišti. Po skončení získal absolvent úplné stredné vzdelanie. Výhodou tejto formy štúdia boli dobré odborné zruč-

nosti i vedomosti absolventov. Odborné učilište poskytovalo učňom všeobecné a odborné vzdelanie. Absolventi boli pripravení na povolanie a zároveň získali základnú orientáciu vo vede, kultúre a technike. Vzhľadom na dobrú kvalitu prípravy, veľká časť absolventov študovala na vysokých školách. Štúdium na vysokých školách umožnilo i to, že od roku 1960 boli v zmysle

Lietadlo v areáli učilišta, dekorácia

Vládna delegácia v podniku Považské strojárne, 1970

školského zákona odborné učilištia a učňovské školy zaradené medzi školy druhého cyklu.⁵³

Zodpovednosť za výchovu učňov bola podľa novej legislatívy prenesená na podnik. Ten zabezpečoval prijímanie učňov, personálne a materiálne-technické podmienky a priame riadenie výchovno-vzdelávacieho procesu v odbornom výcviku a mimopracovnej výchove. Podnik zodpovedal aj za záverečné skúšky. Za riadanie a personálne zabezpečenie teoretického vyučovania zodpovedal Krajský národný výbor cez svoj odbor školstva. Odborný výcvik riadil 1. zástupca vedúceho odborného učilištia. Ten zároveň koordinoval všetky výchovné zložky, odborný výcvik, teoretické vyučovanie a mimopracovnú výchovu. Odborný výcvik bol

zaradený ako vyučovací predmet do pravidelnej klasifikácie i na vysvedčenie učňov. Toto opatrenie malo nielen didaktický, ale i sociálny význam. Obmedzovalo využívanie učňov pri plnení takých výrobných úloh, ktoré nesúviseli s učebnými osnovami. V tomto období Považské strojárne vytvorili v odbornom učilišti dobré podmienky na operatívne riadenie výroby. Boli na úrovni výrobných prevádzok. Rastom výroby v Považských strojárnach v sedemdesiatych rokoch vznikali nadmerné požiadavky na produktívnu prácu v rozsahu až sto tisíc normohodín za rok. Prijala sa preto zásada, že predmetná práca v odbornom výcviku nebude určovaná z podniku. Vedúcim Odborného učilištia bol v uvedenom období Ing. Ján Rapant. Od 1. apríla 1961 ho nahradil Fedor Hrušovský a toho od 1. augusta 1970 Juraj Čigaš.

Dielňa odborného výcviku, 70-te roky

⁵³ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárské, 1996, s. 28-29.

Teoretická učebňa učilišťa, začiatok 80-tych rokov

Tréner Ján Bukový a predseda CUO SZM Dušan Šuba počas futbalového zápasu, začiatok 80-tych rokov

Neskôr, od 1. januára 1972, sa stal riaditeľom Karol Rydlo a od 1. septembra 1974 Ing. Rudolf Kučerík.⁵⁴ Nové požiadavky na prípravu učňov si vyžiadali rozšírenie priestorov pre teoretické vyučovanie. Zabezpečilo ich vybudovanie pavilónov A a B v rokoch 1966-1968.⁵⁵ Pavilón C pribudol v roku 1970.⁵⁶ Nové priestory tvorilo tridsať nových učební. V roku 1968 sa do užívania dala nová telocvičňa. Ďalšou významnou vzdelávacou možnosťou bolo vytvorenie systému doplnkového pedagogického štúdia pre učiteľov odborných predmetov a majstrov odbornej výchovy na vybraných fakultách vysokých škôl.

Mimopracovná výchova bola organizovaná po dobrých skúsenostiach obdobným spôsobom ako v predchádzajúcom období. Pre zvyšovanie kultúrnej úrovne a telesnej zdatnosti učňov sa využívali rôzne krúžky, podujatia a súťaže v rámci učilišťa. Organizovali sa učňovské tábory na republikovej i medzinárodnej úrovni. Považskobystrickí učni absolvovali medzinárodné učňovské tábory vo vtedajších socialistických krajinách, najmä v Maďarsku, Nemecku, Poľsku a Sovietskom zväze. V kultúrnej oblasti pribudol folklórny súbor Mladý strojár. Zároveň pri učilišti postupne pôsobili až tri dychové hudby.⁵⁷ V oblasti športu sa dobre rozvinula spolupráca s telovýchovnou jednotou. Telovýchovní inštruktori spolu s trénermi vyberali z talentovaných učňov do jednotlivých oddielov a družstiev športovcov pre výkonnostný šport.⁵⁸ Ďalší žiaci boli zaradovaní do športových a kultúrnych krúžkov fungujúcich priamo v učilišti. Viedli ich skúsení pedagogickí pracovníci. Nové spôsoby v príprave na robotnícke po-

volania sa hodnotili pozitívne z hľadiska profesionalizácie učňovského školstva a priameho zapájania sa učňov do výroby. Nový systém mal aj nedostatky. Najväčším bolo oslabenie samostatnosti pracoviska.

Vedúci odborného učilišťa bol zároveň výkonným pracovníkom podniku. V procese riadenia výchovy a vzdelávania musel preto často uprednostniť výrobné a prevádzkové aspekty pred výchovnými. Škola sa napriek tomu naďalej prudko rozvíjala a držala krok s potrebami závodu. Teoretické vyučovanie v tomto období riadil Benjamín Janáček, Anna Hluchá, neskôr Štefánia Marková. Od 1. 9. 1975 sa na škole začal vyučovať 4-ročný odbor univerzálny obrábač kovov a od 1. 9. 1977 experimentálne zaviedli odbory ako mechanik nastavovač, obrábač kovov, mechanik strojov a zariadení. Odbory, ktorými boli mechanik opravár pre stroje a zariadenia, nástrojár, mechanik elektronických zariadení a elektromechanik a tiež dvojročné odbory strojárka výroba, hutná výroba, obrábanie kovov boli tiež zaradené do výuky.⁵⁹

Mimoškolská činnosť - box, vpravo tréner Ján Štens

⁵⁴ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárské, 1996, s. 29.

⁵⁵ Štátny archív Trenčín, pobočka Považská Bystrica, f. Mestský národný výbor v Považskej Bystrici, šk. 89, č. j. 95/1968.

⁵⁶ Štátny archív Trenčín, pobočka Považská Bystrica, f. Mestský národný výbor v Považskej Bystrici, šk. 95, č. j. 357/1970.

⁵⁷ ULICKÝ, G.: História hudobnej kultúry mesta Považská Bystrica. Považská Bystrica: Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici, 2013, s. 77-80.

⁵⁸ DONEŠ, K. – KUČERA, J.: 30 rokov Považských strojární v Považskej Bystrici. Považská Bystrica: Považské strojárne v Považskej Bystrici, 1959, s. 70-71.

⁵⁹ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárské, 1996, s. 28-32.

Stredné odborné učilište strojárske

Dychová hudba na škole, 80-te roky

Stabilizáciu systému prípravy mládeže na robotnícke povolania priniesli zákonné zmeny v roku 1978. Nový zákon priniesol organizačnú a obsahovú prestavbu učňovského školstva. Na jeho základe sa etablovali stredné odborné učilištia ako súčasť siete stredných škôl. Odborné učilište Považských strojárň bolo od 1. septembra 1978 zaradené do siete stredných odborných učilíšť. Nový názov školy bol Stredné odborné učilište strojárske Považská Bystrica. Zriaďovateľom školy bolo Generálne riaditeľstvo Závodov valivých ložísk. Riaditeľom učilišťa bol naďalej Ing. Rudolf Kučerík. Cieľom organizačných zmien bolo zvýšenie právomoci riaditeľa odborného učilišťa pri riadení výchovno-vzdelávacieho procesu. Zároveň boli realizované nové formy prípravy kvalifikovaných robotníkov na úrovni stredného vzdelania. Všetko sa dialo v úzkej súčinnosti s podnikom Považské strojárne, ktorý bol hlavným podporovateľom učilišťa a pre ktorý sa výchova učňov prioritne organizovala.⁶⁰

Prudký rozvoj závodu zmenil aj charakter mesta Považská Bystrica. Z malého mestečka sa po jeho povýšení z obce na mesto stalo prudko sa rozvíjajúce centrum regiónu. V osemdesiatych rokoch malo mesto už viac ako štyridsaťtisíc obyvateľov. Považské strojárne, ako aj vedenie mesta si uvedomovali, že pre podnik je nesmierne dôležitá kvalitná príprava odborných kádrov. Podporovali preto výstavbu nových školských zariadení. Prioritu úplne prirodzene dostalo učňovské školstvo. Vtedajšie stredné odborné učilište strojárske sa v tomto období stalo najväčším školským zariadením v meste a vďaka sústavným investíciám získavalo čoraz lepšie materiálne, ale aj sociálne zázemie. Považské strojárne sa na prelome sedemdesiatych a osemdesiatych rokov dvadsiateho storočia stali jedným z najvýznamnejších strojárenských podnikov v Československu. Mali progresívne výrobné programy, najmä výrobu prevodoviek, obrábacích

⁶⁰ JANAS, K.: V rokoch normalizácie. Považská Bystrica v rokoch 1969-1989. Trenčín : Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2017, s. 94.

strojov, náradia, ložísk a pripravovala sa výroba leteckých motorov.⁶¹ S rozvojom podniku rástli aj požiadavky na kvalitu, ale hlavne na počty žiakov. Nové požiadavky priniesli aj zmeny vo fungovaní učilišťa. Od 27. júna 1983 sa riaditeľom školy stal Ing. Rudolf Bisaha. Zriaďovateľmi stredných odborných učilíšť sa od roku 1984 stali ústredné orgány štátnej správy. U novokoncipovaných odborov sa zrušil učňovský pomer a prestali sa uzatvárať učebné zmluvy. Nahradil ich žiacky pomer a povinná školská dochádzka do šestnástich rokov. Počet učňov v osemdesiatych rokoch naďalej prudko rástol. Považské strojárne zabezpečovali každý rok nábor 500 žiakov do 1. ročníka. Takáto požiadavka prevyšovala kapacitné možnosti stredného odborného učilišťa. Výrazne sa preto zvýšili počty žiakov v triedach. Praktické vyučovanie sa muselo realizovať aj v provizórnych priesto-

roch. Pre lepšie a efektívnejšie riadenie sa stredné odborné učilište organizačne rozčlenilo na úsek praktického vyučovania, úsek teoretického vyučovania, úsek výchovy mimo vyučovania a útvary technicko-ekonomické.⁶²

Nedostatok ubytovacích kapacít sa čiastočne vyriešil v roku 1982 odovzdaním nového 240 lôžkového internátu. Žiaci preferovaných odborov mali ubytovanie aj stravu zdarma. Mimoškolská činnosť sa naďalej sústreďovala na rôzne kultúrno-spoločenské, športovo-branné a technické aktivity. Dobrá spolupráca pri mimoškolskej činnosti žiakov bola s Domom kultúry, Telovýchovnou jednotou ZVL a záujmovými organizáciami v meste. V spolupráci s Považskými strojárňami a Okresným domom detí a mládeže bola v r. 1985 v strednom odbornom učilíš-

Folklorný súbor Mladý strojár, 80-te roky

⁶¹ JANAS, K.: Považské strojárne. Od Muničky po ZVL. Žilina : Knižné centrum, 2009, s. 99.

⁶² Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárske Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárske, 1996, s. 34.

Prvomájový sprievod, 1986

Z výstavby novej dielne, 1986

Objekt novej dielne v areáli školy, 2021

Odborný výcvik - sústruženie

ti vybudovaná stanica mladých technikov. Jej cieľom bola profesionálna orientácia žiakov základných škôl na technické zameranie. Zároveň tu žiaci základných škôl spoločne s učňami mali možnosť tráviť voľný čas v technických krúžkoch, zameraných na výpočtovú techniku, letecké modelárstvo, elektroniku a strojárstvo. Spolupráca medzi učilišťom a základnými školami mala motivovať žiakov k pokračovaniu v štúdiu na škole. Od roku 1986 sa na základe zmluvy s odborným učilišťom v maďarskom meste Füzfőgyártelep každoročne zabezpečovala výmena žiakov. Zvláštnosťou tohto obdobia bola zložitá organizácia a riadenia školy. Na riadení sa podieľalo Generálne riaditeľstvo Závodov valivých ložísk. Zároveň bolo učilište súčasťou Považských strojární, ktoré priamo riadili personálne, ekonomické, materiálno-technické a investičné záležitosti. Po zrušení Generálneho riaditeľ-

stva Závodov valivých ložísk prevzali Považské strojárne aj ich kompetencie. Teoretické vyučovanie, vrátane riadenia personálnych záležitostí učiteľov, zabezpečoval Krajský národný výbor – odbor školstva v Banskej Bystrici. Zložitá organizácia spôsobovala duplicitu pokynov, narušovanie výchovno-vzdelávacieho procesu a časté subjektívne ovplyvňovanie činnosti školy. Kladom tohto obdobia zostáva komplexný prístup k výchovno-vzdelávaciemu procesu. Problémom boli mimoriadne vysoké počty žiakov. Pre také počty neboli vytvorené zodpovedajúce podmienky, hlavne pre odborný výcvik. Napriek tomu mala škola v tomto období vysoký odborný kredit a pripravovala mnoho kvalifikovaných absolventov, ktorí si bez problémov nachádzali miesto v Považských strojárnach, ale aj iných strojárskych podnikoch na Slovensku.⁶³

⁶³ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Považská Bystrica: Stredné odborné učilište strojárské, 1996, s. 36-39.

Kríza Považských strojární po páde socialistického režimu

Po novembri 1989 prišlo k zmene spoločenského zriadenia. Totalitný režim, založený na vedúcej úlohe komunistickej strany, ktorá ovplyvňovala všetky oblasti života, zanikol. Zmena politického režimu po roku 1989 sa dotkla všetkých oblastí spoločenského života. Najzávažnejšia bola úplná zmena hospodárskeho života. Výrobné podniky od tých najmenších, až po veľké priemyselné závody, prešli privatizáciou a dostali sa do súkromného vlastníctva. Niekde sa proces privatizácie vydaril a noví majitelia sprivatizované podniky dokázali rozvíjať. Nebolo to však pravidlom. Veľká časť podnikov po privatizácii nedokázala odolávať konkurencii zahraničných firiem, no často boli novými majiteľmi vytunelované a zanikli. Žiaľ, jedným z takýchto prípadov nepodarenej privatizácie sa stali aj Považské strojárne. Útlm zbrojnej výroby sa odrazil aj na fungovaní Považských strojární. Progresívny výrobný program, zameraný na výrobu leteckých motorov, sa nepodarilo udržať.⁶⁴ Problémy však mali aj ďalšie výrobné programy. Podnik sa postupne pretransformoval na štátny podnik a rozhodnutím Fondu národného majetku bola s účinnosťou od 1. mája 1992 z podniku vytvorená akciová spoločnosť Považské strojárne, na ktorú prešli všetky práva a záväzky zrušeného štátneho podniku Považské strojárne. V tomto období sa výrobný program akciovej spoločnosti orientoval, v jednotlivých odštepných závodoch, na výrobu polotovarov z

Motocykle Jawa 50 (Pionier) vyrábané v Považských strojárnach, n.p.

farebných kovov, na výrobu obrábacích a jednúčelových strojov, výrobu valivých ložísk, prevodoviek, špeciálnych nástrojov a náradia, na výrobu malej poľnohospodárskej techniky a výrobu ďalších výrobkov a zariadení. Zmeny v manažmente podniku, nevydarená privatizácia a chýbajúca vízia ďalšieho rozvoja, priviedli Považské strojárne nakoniec ku krachu. Podnik, ktorý desaťročia pozitívne ovplyvňoval rozvoj mesta Považská Bystrica a jeho obyvateľov, zanikol. Úpadok a zánik Považských strojární mal negatívny dopad na všetky aspekty života v meste. Úpadok zažili kultúrne, športové a spoločenské inštitúcie, ktoré podnik v minulosti podporoval. Takmer úplne zanikla bytová výstavba. Krach tak veľkého zamestnávateľa mal obrovský dopad na sociálnu úroveň obyvateľov mesta. Zánik podniku spôsobil v meste Považská Bystrica obrovský sociálny otras.⁶⁵

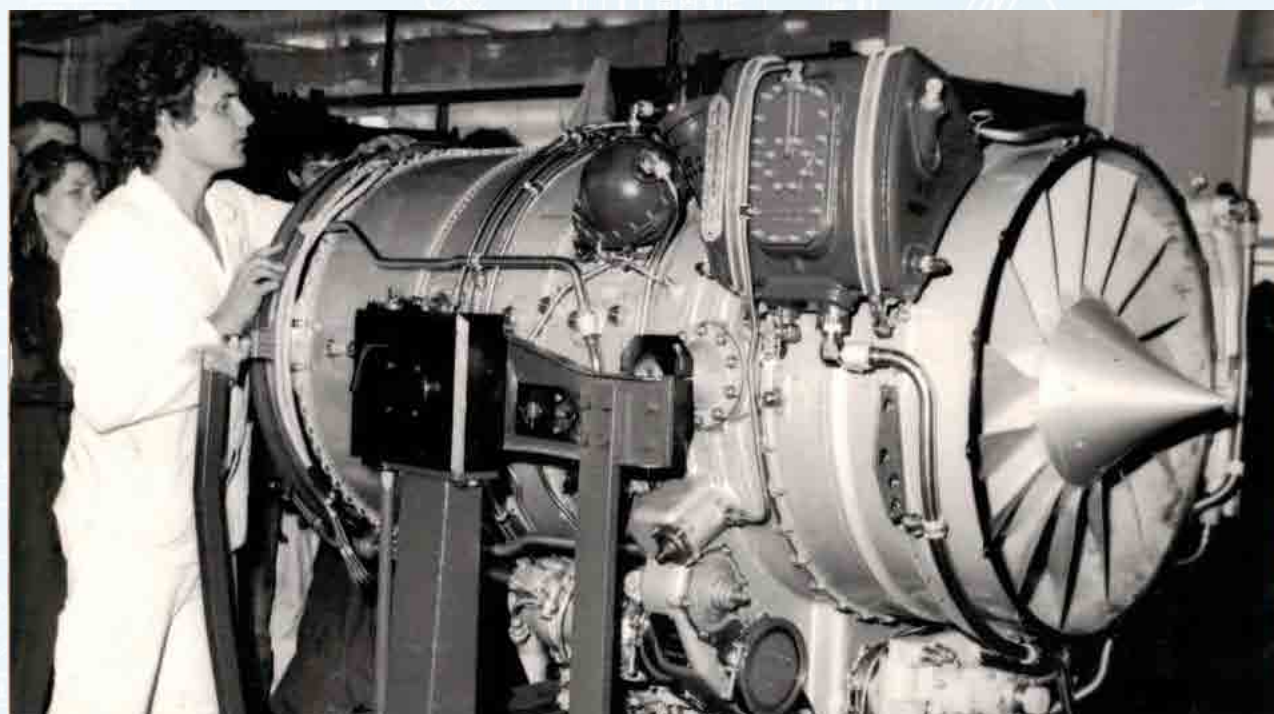
⁶⁴ JANAS, K.: Od novembrových udalostí po slobodné voľby. Považská Bystrica v rokoch 1989-1990. Trenčín : Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2020, s. 88-89.

⁶⁵ JANAS, K.: Považské strojárne. Od Muničky po ZVL. Žilina : Knižné centrum, 2009, s. 113-120.

Nezamestnanosť atakovala 20%, veľká časť bývalých zamestnancov podniku si musela hľadať uplatnenie mimo mesta, čo spôsobovalo mnohé sociálne problémy. Novej situácii sa muselo prispôbiť aj odborné školstvo. Stratu podpory od Považských strojárň muse-lo vedenie školy nahradiť inak. Na rozdiel od Považských strojárň škola transformáciu prežila a postupne sa vrátila medzi uznávané a rešpektované školské pracoviská v meste.⁶⁶

Dôsledkom zmien, ktoré sa uskutočnili po novembri 1989, prišlo k podstatným zmenám aj v učňovskom školstve. Objem strojárskej výroby v Považských strojárňach, ale aj v iných podnikoch, pre ktoré sa žiaci v strednom odbornom učilišti pripravovali, sa v dôsledku krízy prudko znižoval. Náhle tak vznikol veľký

prebytok absolventov na trhu práce. Privati-zované podniky navyše stratili záujem o pod-poru učilišťa a financovanie prípravy žiakov. Čiastočným východiskom z tejto situácie bola novela školského zákona, v znení zákona z roku 1990. Zriaďovateľom stredných odborných učilišťa sa stali ústredné orgány štátnej správy. Považskobystrické stredné odborné učilište sa od 1. apríla 1991 delimitovalo od Považských strojárň a stalo sa samostatným právnym sub-jektom. Zriaďovateľom bolo Ministerstvo hos-podárstva Slovenskej republiky. Do pracovného pomeru v strednom odbornom učilišti prešli pracovníci, ktorí boli dovtedy v evidenčnom stave Považských strojárň. Rovnako aj učitelia, ktorí boli v pracovnom pomere Školskej správy v Banskej Bystrici, ktorá nahradila zrušený Krajský národný výbor. V nových pomeroch sa

Výroba leteckých motorov DV-2 v Považských strojárňach, n.p.

⁶⁶ JANAS, K.: Považské strojárne. Od Muničky po ZVL. Žilina : Knižné centrum, 2009, s. 113-120.

zmenil riaditeľ školy. Do funkcie riaditeľa bol menovaný Ing. Vladimír Nochta. Od 20. júla 1993 vykonával túto funkciu Ing. Jozef Keruľ. V nových podmienkach vedenie stredného odborného učilišťa spracovalo úplne novú koncepciu rozvoja školy s výraznou regionálnou orientáciou. Vedenie stredného odborného učilišťa sa chcelo cielene zamerať na výber študentov vhodných pre učňovské povolania, ale aj následné ďalšie štúdium. Išlo o projekt zásadnej reštrukturalizácie, ktorej východiskovým stavom bola cieľová potreba trhu práce. Analyzovali preto nielen štruktúru stredných, ale i vysokých škôl v regióne, no hlavne viedli rozsiahle konzultácie s podnikateľskými subjektmi, ktoré pôsobili v regióne. V spolupráci s mestským a okresným úradom, školskými orgánmi a zriaďovateľom boli následne sformulované úplne nové ciele vzdelávania. Zamerali sa na nedostatočný sortiment remeselných a elektro-odborov a potrebu náročných odborov v oblasti číslicovo riadených strojov. V rámci rozširovania ponuky vzniklo množstvo nových remeselných odborov ako klampiár pre strojársku výrobu, inštalatér, mechanik opravár pre cestné motorové vozidlá a elektromechanik pre stroje a zariadenia. Od roku 1991 sa otvorili vysoko náročné študijné odbory. Išlo o odbory mechanik-elektronik pre číslicovo riadenú techniku a mechanik číslicovo riadených strojov. Nová koncepcia riešila aj nedostatok vhodných študijných a učebných odborov určených pre dievčatá a absenciu školy pre žiakov, ktorí skončili v nižšom ako 8. ročníku základnej školy. V spolupráci so strednými odbornými učilišťami v Dubnici nad Váhom a Martine sa preto pripravil nový učebný odbor operátor(ka) v kovo-

Montáž lapovacieho stroja

obrábaní a službách. Obsah prípravy bol volený tak, aby absolventi mohli vykonávať práce vo zvolenom strojárskom povolaní. Okrem toho mali absolventi získať vedomosti a zručnosti z rodinnej výchovy a výživy, odievania, písania na stroji a využívania výpočtovej techniky. Malo im to umožniť široké uplatnenie v službách. Najlepšie žiačky mali mať možnosť po získaní výučného listu a po ročnom dennom alebo dvojročnom večernom štúdiu absolvovať maturitu. Pre žiakov základných škôl, ktorí skončili školskú dochádzku v nižšom ako 8. ročníku a boli manuálne zruční, sa v rámci školy zriadilo od 1. septembra 1992 samostatné Učilište. Pripravovalo v dvoch odboroch, obrábanie kovov a strojárka výroba.⁶⁷

⁶⁷ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárské, 1996, s. 46-56.

Nové subjekty pôsobiace v areáli školy

Napriek všetkým opatreniam počet študentov klesol. Rozsiahly a na veľmi dobrej úrovni vybudovaný areál učilišťa, ktorý roky nedokázal naplniť požiadavku na absolventov z Považských strojárň, bol pre školu náhle priveľký. Otázne bolo jeho ďalšie využitie. Vedenie školy sa preto rozhodlo nevyužité priestory prenajímať. Prezieravo ich ponúklo novým školským subjektom, ktoré v tom čase v Považskej Bystrici začali vzdelávaciu činnosť. Bolo to prezieravé rozhodnutie, ktoré umožnilo udržať väčšinu priestorov pre školské účely. Po opätovnom zvýšení záujmu o odborné vzdelávanie v Považskej Bystrici sa väčšina z nich opäť mohla začať využívať pre potreby učilišťa. Na základe novej koncepcie a po dohode s Ministerstvom zdravot-

níctva Slovenskej republiky tak vtedy vznikla v priestoroch stredného odborného učilišťa v pavilóne C, ako samostatný školský subjekt, Stredná zdravotnícka škola pre študijný odbor všeobecná sestra. Pri strednom odbornom učilišti vznikla aj Dievčenská odborná škola so študijnými odbormi Obchod a podnikanie a Služby a domáce hospodárenie. Zriaďovateľom Dievčenskej odbornej školy bolo Ministerstvo školstva a vedy Slovenskej republiky. Pri analyzovaní možností ako školu v nových podmienkach úspešne transformovať, sa vedenie neobmedzilo len na stredoškolské vzdelávanie. Začal sa pripravovať projekt vzniku regionálne zameranej vysokej školy, na ktorej by si mohli zvýšiť vzdelanie v technických odboroch tí najšikovnejší

Kolektív pedagógov Dievčenskej odbornej školy, 1997

žiaci. Vysoká škola mala poskytovať bakalárske vzdelanie so zameraním na strojárstvo, ekonomiku, obchodovanie a riadenie. Vysokoškolské štúdium bolo zriadené v rámci Strojárskej fakulty vtedajšej Vysokej školy dopravy a spojov v Žiline. Prvých štyridsať študentov v študijných odboroch strojárka technológia a výrobný management začalo v Považskej Bystrici študovať od 1. septembra 1993.⁶⁸

Napriek všetkým zmenám ostalo ťažiskovým strojársky zamerané učilište. I to však prešlo zásadnými zmenami. Keďže v školskom roku 1989/90 mala škola 1699 žiakov v šiestich strojársky zameraných odboroch, novým cieľom bolo pracovať s 960 žiakmi, no už v dvadsiatich odboroch. Pritom v pôvodných odboroch ich malo ostať len cca 340. Cieľom sa stalo výrazné zvýšenie najmä odborných zručností žiakov, čo malo umožniť, aby ich výučný list platil vo všetkých vyspelých krajinách. V spolupráci s holandskou firmou SOM sa v strednom odbornom učilišti od r. 1991 konali 2-krát ročne skúšky na získanie medzinárodného certifikátu platného pre všetky štáty Európskych spoločenstiev. Náročnosť týchto skúšok sa mala postupne zaradiť do osnov všetkých odborov. Vo výchovnom procese mimo vyučovania sa výrazne znížil počet ubytovaných žiakov. Dôvodom bolo to, že do stredného odborného učilišťa boli prijímaní žiaci väčšinou z vtedajších okresov Považská Bystrica a Žilina. Od 1. septembra 1991 bola zmenená vyhláška o finančnom a hmotnom zabezpečení žiakov. Znížili sa mesačné odmeny učňov a nárok na stravu a ubytovanie zdarma mali iba sociálne odkázaní žia-

ci. Zrušila sa aj preferencia vybraných učebných odborov. Napriek zložitej ekonomickej situácii sa zlepšili podmienky pre výchovu mimo vyučovania. Vybudovalo sa posilňovacie a regeneračné stredisko so saunou a príslušenstvom. Zaviedol sa satelitný TV príjem a vybudovalo sa videoštúdio pre potreby výchovy mimo vyučovania. Estetizovali sa aj priestory využívané na výchovu mimo vyučovania. Organizácia mimoškolskej činnosti sa viac prispôbovala osobným záujmom žiakov a rozvíjaniu ich talentu. Medzi najaktívnejšie súbory v oblasti kultúry naďalej patrili dychová hudba a folklórny súbor.⁶⁹ Od 1. septembra 1993 sa na strednom odbornom učilišti rozšírila štruktúra športov vo vrcholovej športovej príprave, ktorá nadviazala na tradíciu z konca osemdesiatych rokov. Cieľom bolo dosiahnuť ich priamu nadväznosť na výkonnostné a vrcholové športové odvetvia realizované v Považskej Bystrici.⁷⁰ V oblasti športu sa aktivity sústreďovali aj na stolný tenis a kulturistiku. V oblasti motorizmu mala veľkú obľubu príprava žiakov na získanie vodičského preukazu na malý alebo veľký motocykel.⁷¹

Vrcholová športová príprava

⁶⁸ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárské, 1996, s. 49.

⁶⁹ ULICKÝ, G.: História hudobnej kultúry mesta Považská Bystrica. Považská Bystrica : Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici, 2013, s. 77-80.

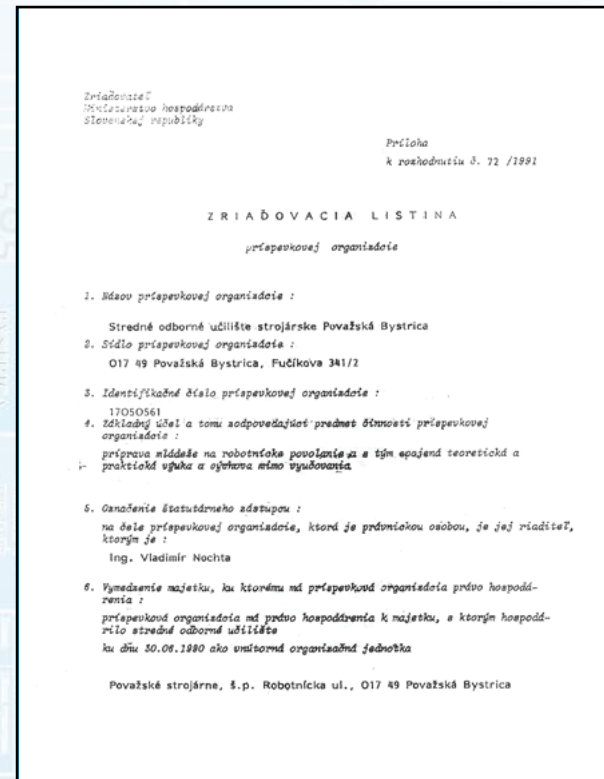
⁷⁰ KRIŠTOFÍK, F.: Od ŠK Munička po TJ ZVL. Považská Bystrica, Bratislava : Šport, 1989, s. 315-320.

⁷¹ Príprava mládeže na robotnícke povolania. Stredné odborné učilište strojárské Považská Bystrica. Považská Bystrica : Stredné odborné učilište strojárské, 1996, s. 52-57.

Zmeny vo fungovaní školy v demokratickej spoločnosti

V deväťdesiatych rokoch, no najmä na začiatku nového tisícročia, prešlo stredné odborné učilište dôležitými zmenami. Muselo zosúladiť kvalitu a štruktúru štúdia s požiadavkami. Menili sa aj zriaďovatelia. Po Ministerstve hospodárstva Slovenskej republiky sa ním stalo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. To túto právomoc delegovalo na odbory školstva krajských úradov a neskôr po reforme verejnej správy na vyššie územné celky. Zriaďovateľom stredného odborného učilišťa sa tak stal Trenčiansky samosprávny kraj. Zmenilo sa aj financovanie školy. Stredné odborné učilište bolo ako plnohodnotná škola zaradené medzi stredné školy v Slovenskej republike. V tom období stredné odborné školy naďalej zápasili s mnohými problémami. Klesajúci demografický vývoj, malý záujem o strojárne a elektrotechnické profesie spôsobil rýchlo klesajúci počet žiakov školy a tým aj klesajúce finančné prostriedky, ktoré škola dostávala na počet žiakov. Mnohé odborné školy podobného typu na Slovensku zanikali, prípadne sa spájali s inými školami. Aj v Považskej Bystrici sa riešilo, ktoré odbory ponechať, ktoré vyradiť a ktoré zaradiť do siete odborov školy. Taktiež sa zlepšovali náborové aktivity a zvyšovala atraktivita štúdia, aby žiaci mali záujem na škole študovať.

Napriek všetkým problémom sa podarilo udržať kvalitu výučby žiakov a zabezpečenie kvalitného odborného výcviku náročného na energie, materiál a údržbu a prevádzku strojov. Zlepšenie nastalo po roku 2005. V považskobystrickom regióne sa opäť začala rozvíjať strojárna výroba a učilište začalo s miestnymi firmami uzatvárať dohody o zabezpečení odborného výcviku v končiacich ročníkoch. Zo začiatku to išlo pomaly a ťažko,

Úvodná strana zriaďovacej listiny SOU Považská Bystrica, 1990

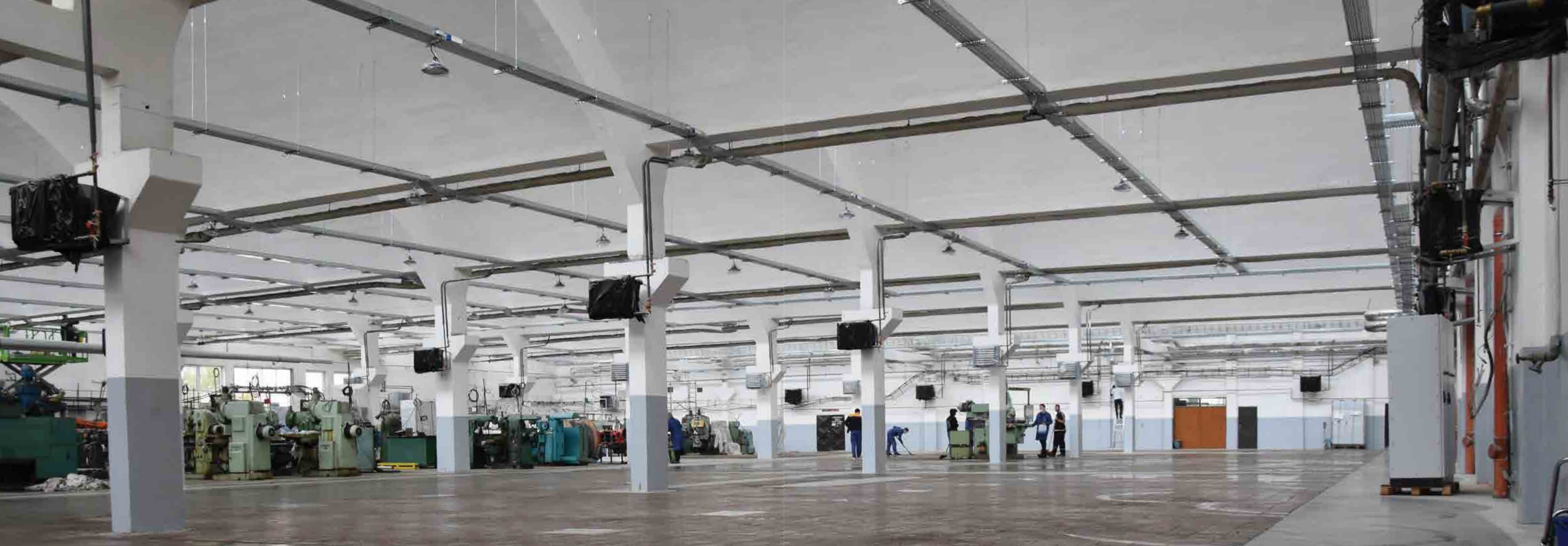
no postupne, keď sa firmy presvedčili o zručnostiach žiakov, prichádzali sami s ponukami praxe. Veľký zlom nastal koncom roku 2008, keď firma PSL, a.s. uzatvorila so školou a Trenčianskym samosprávnym krajom ako jej zriaďovateľom, zmluvu o spolupráci. Cieľom zmluvy bolo skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu, modernizácia teoretického i praktického vyučovania, modernizácia strojového vybavenia školských dielní na praktickom vyučovaní a celková modernizácia školy. Firma PSL, a.s. každoročne zabezpečovala pracovné oblečenie pre žiakov 1. ročníka a starostlivosť a údržbu strojového parku. Pre cca 100 žiakov

Budovy školy, 50-te roky 20. storočia

Budovy školy, 2023

Dielne počas rekonštrukcie, 2022

zabezpečovala odbornú prax a pre učilište získala dva CNC stroje na výučbu programovania. V roku 2008 sa zmenil aj názov školy na Stredná odborná škola strojnícka v Považskej Bystrici.

Pod Trenčianskym samosprávnym krajom začala škola opäť rýchlo napredovať. Vedenie Trenčianskeho samosprávneho kraja, vo svojich koncepciách pre rozvoj stredného školstva, preferovalo práve odbornú prípravu. V rokoch 2010 – 2014 sa na SOŠ strojníckej zintenzívnilo zavádzanie CNC techniky do vyučovania. Vyžiadalo si to úpravu učebných plánov a tiež učebných osnov.

Škola sa začala zapájať do projektov Európskej únie v rámci operačného programu Vzdelávanie. Získala vďaka tomu finančné prostriedky na vytvorenie učebníc pre odborné predmety študijného odboru mechanik nastavovač a tiež na inováciu vzdelávania vytvorením pracovných listov pre všetky predmety a všetky odbory vyučované na škole. V roku 2015 sa škola zapojila do národného projektu Rozvoj stredného odborného vzdelávania, ktorého cieľom bolo pripraviť duálne vzdelávanie. Bol to veľký zásah najmä do študijných odborov. Zmeny v charaktere vzdelávania sa nakoniec úspešne reali-

zovali a priniesli skvalitnenie odborného vzdelávania. Začínalo sa strojárskymi odbormi, neskôr sa pridali aj elektrotechnické. V tomto období už mala škola vďaka zmenám stabilnú sieť odborov, zlepšila sa aj finančná situácia. Po dlhých rokoch sa mohlo začať s prípravou väčších investícií.⁷² S pomocou spolupracujúcich firiem sa upravovali jednotlivé pracoviská. Trenčiansky samosprávny kraj, ako zriaďovateľ, škole poskytol finančné prostriedky na

výmenu okien na pavilónoch teoretického vyučovania, taktiež na rekonštrukciu sociálnych zariadení a výmenu svetlíkov na streche dielne.⁷³ Škole sa podarilo získať grant na rekonštrukciu telocvične. Postupne dostávala nový vzhľad. Zásadnou zmenou však bola veľká rekonštrukcia dielne a nákup nových klasických, ale aj najmodernejších CNC strojov v roku 2022. Realizácia takeého veľkého projektu bola možná len vďaka veľkej podpore Trenčianskeho samosprávneho kraja.⁷⁴

⁷² Považskobystrické novinky, 1. 7. 2022

⁷³ Považskobystrické novinky, 5. 7. 2022

⁷⁴ Považskobystrické novinky, 20. 12. 2022

Namiesto záveru

Stredná odborná škola strojnícka má za sebou dlhú históriu. Počas nej sa stala pevnou súčasťou vzdelávacieho systému mesta Považská Bystrica. Vychovala stovky odborníkov, kvalitných pracovníkov, ktorí si našli uplatnenie v považskobystrických strojárenských podnikoch, no často i inde na Slovensku, či v zahraničí. Kvalitné vzdelanie, získané v Považskej Bystrici, bolo vždy zárukou získania dobrej a stabilnej práce a s tým spojenej sociálnej istoty. Hoci aj Stredná odborná škola strojnícka v Považskej Bystrici prešla viacerými turbulenciami, dnes, v roku 2024, je plne stabilizovaná a môže smelo pozeráť do budúcnosti. Odrazom vynikajúcej práce manažmentu školy, ako aj jej pracovníkov, je množstvo projektov, ktoré sa na škole realizovali a realizujú. Namiesto záveru ich prikkladáme, aby sme tým poukázali na možnosti, ktoré sa vďaka nim pred školou do budúcnosti otvárajú.

V dnešnej dobe je totiž vzdelávanie viac, než len prenosom informácií z učebnice na študentov. Moderné školstvo sa stáva priestorom pre inovácie a projektové aktivity, ktoré posúvajú vzdelávacie prostredie na vyššiu úroveň. Aj na tejto škole sme svedkami významného posunu vpred práve vďaka projektom, ktoré obohacujú učenie a prispievajú k jej celkovému rozvoju, nevynímajúc fakt, že účasť na rozmanitých projektoch sa na tejto škole vždy tešila veľkej popularite, pretože ju to neustále posúvalo ďalej a nútilo ju premýšľať nad jej budúcnosťou a budúcnosťou jej absolventov.

Práve vďaka projektom prešla škola za posledné obdobie veľkou modernizáciou. Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcej kapitole, najväčšie finančné prostriedky (2,7 mil. eur, z toho 600 tis. eur financoval Trenčiansky samosprávny kraj, zvyšok bol príspevok z eurofondov) boli investované, vďaka projektu Integrovaného regionálneho operačného programu s názvom Modernizácia priestorov a vybavenia praktického vyučovania, do úplne novej dielne, ktorej strojový park by škole mohla závidieť nejedna firma. Okrem rekonštrukcie infraštruktúry, vďaka projektu pribudlo 10 univerzálnych sústruhov, 10 frézovačiek s príslušenstvom, 5 CNC sústruhov a 5 CNC frézovačiek. Špičkovým technickým vybavením tak škola láka nielen nových žiakov, ale aj ďalších partnerov duálneho vzdelávania.

V rámci operačného programu Interreg V–A Slovenská republika – Česká republika, sa škola a jej hlavný cezhraničný partner, Střední odborná škola Frýdek – Místek, zapojila do spoločného projektu, ktorého hlavným cieľom bolo vzájomné zvýšenie úrovne a kvality odborného vzdelávania škôl v oblasti zvarovania metódou TIG a CNC obrábania a programovania.

Nezabudlo sa ani na rozvoj tzv. mäkkých zručností, ktoré sú v súčasnosti veľmi žiadané vo všetkých profesiách na trhu práce. Túto oblasť v ostatných rokoch pokryl projekt s názvom Prepojenie stredoškolského vzdelávania s praxou, ktorý bol zameraný na zvýšenie úrovne vzdelávania v oblastiach čitateľskej, matematickej, prírodovednej, finančnej, jazykovej a

IKT gramotnosti žiakov realizáciou extra hodín, mimoškolskou činnosťou žiakov, poznávacími exkurziami a rozvíjaním kľúčových kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov prostredníctvom pedagogických klubov, vzdelávania a odborných stáží.

SOŠ strojnícka je dlhodobo vnímaná ako špičková vzdelávacia inštitúcia nielen na Slovensku, ale aj v medzinárodnom kontexte. Pravidelne sa zapája do projektov v rámci platformy Erasmus+, ktorá ponúka študentom a učiteľom možnosť stretávať sa s ľuďmi z rôznych kultúr a prostredí a tým posilňuje ich porozumenie a úctu k iným kultúram a jazykom. Študenti, ktorí majú možnosť študovať alebo absolvovať stáž v zahraničí, získavajú cenné zručnosti a skúsenosti, ktoré môžu využiť nielen vo svo-

jom osobnom živote, ale aj v budúcej kariére. Učitelia zase získavajú nové perspektívy, učebné metódy a rozvíjajú svoje vlastné odborné schopnosti. Viacerí pedagógovia, v rámci pracovných stáží, navštívili stredné odborné školy v Českej republike, Spojenom kráľovstve a Španielsku.

Z uvedeného je zrejmé, že rozmanitosť projektov na tejto škole skutočne pokrýva všetky oblasti vzdelávania a výchovy, počnúc praktickými zručnosťami a končiac takými kompetenciami, akými sú komunikačné zručnosti, či kreativita. Vďaka projektom sa tak škola posúva vpred a prispieva k rozvoju komplexného vzdelávania.

Nové CNC pracovisko

Projekty školy

Národný projekt edIT

trvanie projektu: 04/2021 – 11/2023

cieľ projektu: zlepšenie technologickej pripravenosti na dištančnú/hybridnú výučbu, sanácia rizikových skupín ohrozených školským neúspechom, koordinovaná digitálna transformácia škôl.

Zvyšovanie úrovne gramotnosti žiakov v duálnom vzdelávaní modernizáciou výchovno-vzdelávacieho procesu

trvanie projektu: 09/2020 – 01/2023

cieľ projektu: zvýšenie doterajšej úrovne vzdelávania v oblasti čitateľskej, matematickej, prírodovednej, finančnej, jazykovej a IKT gramotnosti žiakov. realizácia extra hodín, mimoškolskej činnosti žiakov, poznávacích exkurzií, pedagogických klubov, vzdelávania a odborných stáží.

Erasmus+ Zvýšenie kvality vzdelávania a úrovne internacionalizácie Strednej odbornej školy strojníckej v systéme duálneho vzdelávania odbornou stážou učiteľov v Španielsku

trvanie projektu: 09/2020 – 08/2022

cieľ projektu: projekt pozostával z odbornej stáže zameranej na sledovanie vyučovania odborných predmetov zameraných na CNC obrábanie v španielskej odbornej škole Salesianos Trinidad Sevilla.

Zvýšenie úrovne odborného vzdelávania pre potreby trhu práce prostredníctvom cezhraničnej spolupráce stredných odborných škôl – operačný program Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika

trvanie projektu: 06/2020 – 09/2021

cieľ projektu: vzájomné zvýšenie úrovne a kvality odborného vzdelávania škôl vytvorením spoločného vzdelávacieho programu a stabilného cezhraničného partnerstva v oblasti zvráňania metódou TIG a CNC obrábania.

Erasmus+ Lepšie vzdelanie, lepšia budúcnosť. Získanie profesijných kompetencií žiakov a učiteľov strednej odbornej školy strojníckej praxou v zahraničí

trvanie projektu: 09/2018 – 02/2020

cieľ projektu: pracovné stáže učiteľov v Španielsku a odborná prax žiakov v Českej republike.

Odstránenie stavebných bariér v školách, ktoré navštevujú žiaci so zdravotným postihnutím 2018 pod názvom „Škola otvorená všetkým - debarierizácia hlavného vstupu SOŠ strojníckej v Považskej Bystrici“

trvanie projektu: 09/2018 – 12/2018

cieľ projektu: vybudovanie bezbariérového hlavného vchodu do školy.

Erasmus+ Rovnaká šanca pre všetkých. Kombinované vyučovanie anglického jazyka ako príprava pre odbornú prax v zahraničí

trvanie projektu: 07/2017 – 10/2018

cieľ projektu: rozšírenie anglického jazyka o odbornú časť, zameranú na strojársku a elektrotechnické odbory.

Propagácia odborného vzdelávania a prípravy v nedostatkových odboroch vzdelávania na rok 2016 – rozvojový projekt

trvanie projektu: 10/2016 – 11/2016

cieľ projektu: motivovanie žiakov ZŠ pre štúdium nedostatkových učebných a študijných odborov.

Erasmus+ Rozvíjanie odborného anglického jazyka na strednej odbornej škole

trvanie projektu: 07/2016 – 06/2017

cieľ projektu: stáže pedagogických zamestnancov v Spojenom kráľovstve za účelom ich ďalšieho osobného a odborného rozvoja.

Rozvojový projekt Grafické systémy v odbornom vzdelávaní a príprave na rok 2015

trvanie projektu: 05/2015 – 11/2015

cieľ projektu: modernizácia výučby v odbore mechanik nastavovač, obrábač kovov, strojárstvo, obrábanie materiálov.

Erasmus+ Flash Electro

trvanie projektu: 09/2014 – 08/2017

cieľ projektu: tvorba učebnice anglického jazyka pre študentov elektro odborov na stredných školách, oboznámenie sa s fínskym výchovno-vzdelávacím systémom.

Elektronizácia vzdelávacieho systému regionálneho školstva

trvanie projektu: 11/2013 – 11/2015

cieľ projektu: vytvorený informačný systém Elektronické služby vzdelávacieho systému regionálneho školstva.

Rozvoj stredného odborného vzdelávania

trvanie projektu: 03/2013 – 10/2015

cieľ projektu: zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy na stredných odborných školách vo vybraných skupinách odborov, a vo všetkých skupinách odborov, ktoré sú v kompetencii Štátneho inštitútu odborného vzdelávania.

Moderné vzdelávanie – úspešní absolventi

trvanie projektu: 01/2013 – 06/2015

cieľ projektu: inovácia učebných materiálov a technických zariadení pre výučbu vybraných predmetov so zreteľom na požiadavky praxe.

Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania (E-test)

trvanie projektu: 01/2013 – 12/2015

cieľ projektu: vytvorenie podmienok na postupné zapojenie základných a stredných škôl do elektronického testovania.

Zvyšovanie odborných zručností žiakov v spolupráci so zamestnávateľmi

trvanie projektu: 10/2009 – 09/2011

cieľ projektu: zosúladiť vzdelávanie s požiadavkami praxe na kvalifikovanú pracovnú silu v strojárstve, zvyšovanie odbornosti a kvalifikácie pedagógov a inovácia vyučovacieho procesu vybraných odborných predmetov.

Návšteva zo Španielska v rámci programu Erasmus+, 2023

Darovanie CNC stroja EMCO

Projekt INTERREG, cezhraničná spolupráca SOŠ strojníckej Považská Bystrica a SOŠ Frýdek Místek, 2022

Investície v posledných rokoch

2016

- rekonštrukcia kuchyne - liata podlaha, keramický obklad stien, vymaľovanie
- rekonštrukcia strechy a strešných svetlíkov na starej dielni – výmena starých okien za plastové
- rekonštrukcia sociálnych zariadení a kanalizácie

2017

- rekonštrukcia presklených vstupných dverí vestibulu vrátnice

2018

- výmena dverí za plastové vo vestibule školy a debarierizácia hlavného vstupu do školy

2019

- rekonštrukcia trieskového hospodárstva a úprava nádvorja za starou dielňou – I. etapa rekonštrukcia sociálnych zariadení pod telocvičňou – výmena dlažby a obkladu, osadenie sprchovacích kútov
- oprava vstupných dverí a chodbových okien na školskom internáte

2020

- výmena okien – spojovací koridor školy
- nákup a montáž protipožiarňých dverí – pavilón A
- oprava podlahy a schodov – pavilón A
- rekonštrukcia strechy – pavilón A
- 1 robotické rameno a univerzálny hrotový sústruh

2021

- rekonštrukcia strechy – pavilón B
- rekonštrukcia trieskového hospodárstva a úprava nádvorja za starou dielňou – II. etapa
- výmena schodiskových okien na školskom internáte
- nákup a montáž protipožiarňých dverí – pavilón B
- oprava podlahy na novej hale – 3. poschodie – výmena dlažby na chodbe
- vybudovanie areálovej prístupovej komunikácie pre objekt dielni a multifunkčného ihriska
- oprava podlahy a schodov – pavilón B
- vybudovanie multifunkčného ihriska
- oprava podlahy spojovacej chodby a vedľajšieho vestibulu

2022

- centrum odborného výcviku – rekonštrukcia IROP (Integrovaný regionálny operačný program)
- výmena okien – odborné učebne – grafika digitálnych médií

2023

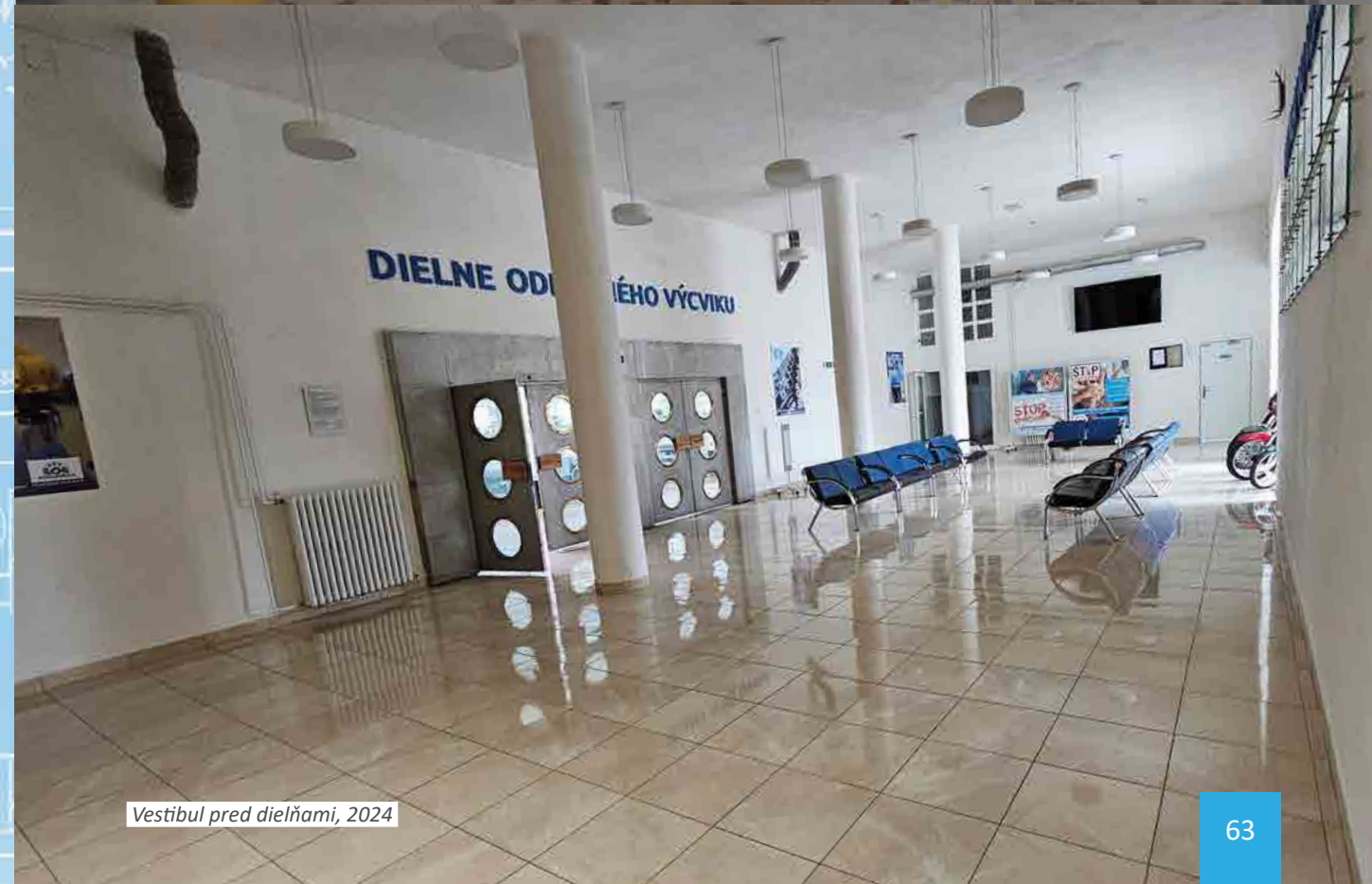
- deliace steny pre pracoviská na starej dielni – časť ostriareň
- nákup a montáž LED trubíc - výmena starého osvetlenia školy za úsporné

Otvorenie multifunkčného ihriska, r. 2021

Vestibul pred dielňami počas rekonštrukcie, 2021

Vestibul pred dielňami, 2024

Medzinárodná súťaž zručnosti na nových frézovačkách

Slávnostné otvorenie zrekonštruovanej dielne

Duálne vzdelávanie

Od 1. septembra 2015 sa Stredná odborná škola strojnícka v Považskej Bystrici zapojila do systému duálneho vzdelávania v spolupráci s dvoma firmami z Považskej Bystrice: PSL, a. s. (dnes thyssenkrupp rothe erde Slovakia, a. s.) a Mikrotech s. r. o.

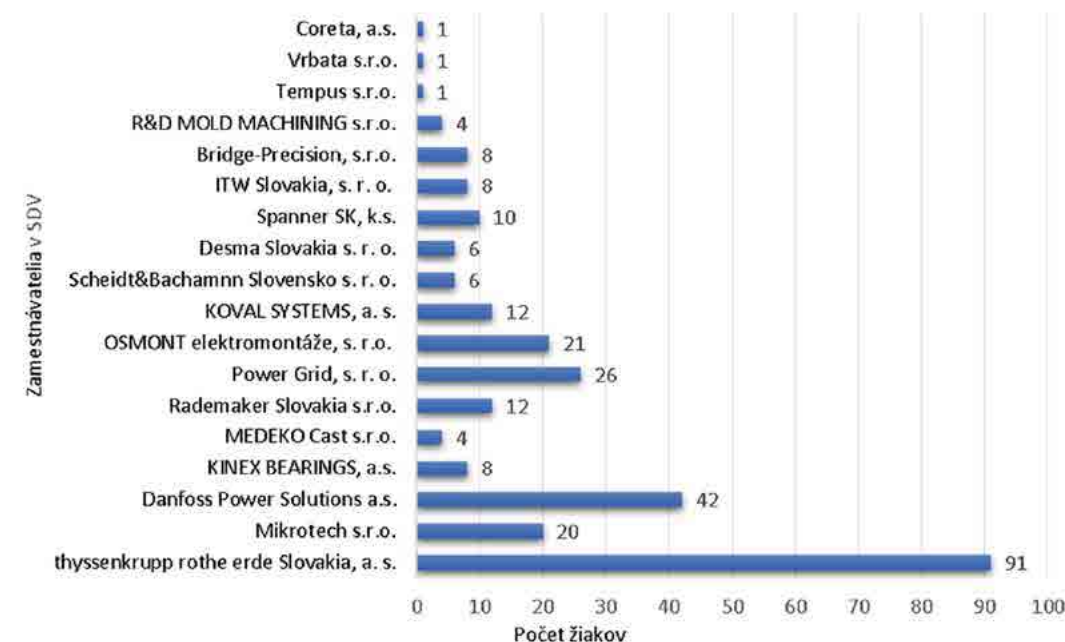
Ide o model odborného vzdelávania a prípravy na výkon povolania, ktorým sa získavajú vedomosti, schopnosti a zručnosti potrebné pre povolanie.

Účinná a efektívna spolupráca Strednej odbornej školy strojníckej v Považskej Bystrici so zamestnávateľmi znamená výučbu pre

zamestnanie a to cestou zosúladenia výučby v škole s potrebami zamestnávateľov. Preto systém duálneho vzdelávania je krok k úspechu. Výnimočnosť v partnerstve znamená aktívnu spoluprácu žiakov, SOŠ strojníckej a firiem.

V prvom roku dvaja zamestnávatelia podpísali učebné zmluvy s 26 žiakmi v odbore mechanik nastavovač a postupne sa pridalo ďalších 16 zamestnávateľov z okresu Považská Bystrica, Púchov a Bytča. V súčasnosti študuje v systéme duálneho vzdelávania 281 žiakov u 18 zamestnávateľov, v 6 študijných a učebných odboroch.

Počet žiakov u zamestnávateľov v SDV v školskom roku 2023/2024

Stretnutie zamestnávateľov v systéme duálneho vzdelávania a výchovných poradcov zo ZŠ v SOŠ strojníckej

Krúžková činnosť

Záujmová sféra žiakov školy bola vždy veľmi široká a pestrá paleta krúžkov umožňovala každému vhodne sa v nich uplatniť. Viesť žiakov k efektívnemu využívaniu voľného času je úloha prinajmenšom taká závažná ako zabezpečenie výchovno-vyučovacieho procesu. Preto sa v každom roku kladie veľký dôraz na to, aby sa žiaci, primerane svojim záujmom a schopnostiam, mohli zapojiť do činnosti aj mimo školy. Zameranie krúžkov dokazuje skutočne široký rozsah záujmov žiakov školy.

Paleta krúžkov bola od začiatku pestrá, počínajúc tradičnými krúžkami, ale našli sa aj tie menej tradičné. Napríklad v školskom roku 2005/2006 viedol Ján Štens boxerský, Milan Petričko motoristický krúžok a vizionár Miloš Ďutka viedol už vtedy krúžok 3D modelovania. V ďalších rokoch to bol napríklad krúžok ochran- cov prírody pod taktovkou Vojtecha Prosnana, s Ľudmilou Romanovou sa žiaci mohli naučiť, ako začať podnikať, vybláznit sa mohli na krúžku Lietajúci tanier – ultimate frisbee s Jaroslavom Barbosom a zaujímavými boli aj Talianči- na pre začiatočníkov so Zuzanou Slaninkovou či včelársky krúžok s Petrom Čerňanským.

V tých časoch nedostatočne pokryté cudzojazyčné vzdelávanie na školách viedlo k rozmachu krúžkov zameraných týmto smerom. V školskom roku 2006/2007 pracovalo na škole 7 krúžkov na podporu cudzojazyčného vzdelávania, a to krúžok nemeckej konverzá- cie, krúžok nemeckého jazyka 1 a 2, Nemecky

s úsmevom, Angličtina, Anglický jazyk a An- glický jazyk bezbolestne. Je pozoruhodné, že v tomto školskom roku pracovalo na škole úcty- hodných 39 krúžkov.

Veľmi populárne sú a vždy aj boli športové krúžky. V školskom roku 2005/2006 mohli žiaci rozvíjať svoju fyzickú zdatnosť v 8 krúžkoch. Nebolo výnimkou, že súbežne praco- vali 4 futbalové krúžky a líšili sa úrovňou schop- ností tých, ktorí ich navštevovali.

Benefits mimoškolských aktivít sú ne- pochybne viaceré. Žiaci navštevujúci krúžky majú dokázateľne lepšie postoje ku škole, vyššie ambície, lepšiu školskú dochádzku, majú menej problémov s disciplínou, vyššie sebave- domie, lepšie sebaknímanie, líderské schopno- sti, lepšie komunikačné schopnosti a tiež vzťahy s rovesníkmi a učiteľmi.

Posilňovňa SOŠ strojníckej

Ocenenia školy

Cena ministra hospodárstva

V apríli 2012 sa na výstavisku Agrokomplex v Nitre konal 20. ročník celoštátnej prezentačnej výstavy výrobkov žiakov stredných odborných škôl, stredísk praktického vyučovania a partnerských škôl z ČR a Maďarska - Mladý tvorca 2012. Súčasťou výstavy bola i súťaž „Najlepšia spolupráca strednej odbornej školy so zamestnávateľskou sférou pri príprave žiakov pre odvetvia v pôsobnosti ministerstva hospodárstva SR o Cenu ministra hospodárstva SR“. 1. miesto získala SOŠ strojnícka Považská Bystrica a firma PSL, a. s. Považská Bystrica za dlhoročnú a rozsiahlu spoluprácu vo viacerých oblastiach.

Olympijský festival detí a mládeže SR

V októbri 2012 si v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave prevzali z rúk ministra školstva a prezidenta SR Ivana Gašparoviča, riaditeľka našej školy Mgr. Anna Ozábalová a zástupkyňa Mgr. Alena Gulačová ocenenie za najaktívnejšiu strednú školu v Trenčianskom kraji za Olympijské festivaly detí a mládeže Slovenska (OFDMS).

Ocenenie týždenníka TREND

O rok neskôr, v októbri 2013, v Bratislave udelil týždenník TREND ceny najaktívnejším stredným školám za spoluprácu s firmami pri rozvoji vzdelávacích aktivít. V kategórii Stredné odborné školy získala ocenenie Stredná odborná škola strojnícka v Považskej Bystrici.

Stredoškólák - Hrdina remesla

V dňoch 6. – 7. 10. 2022 sa naša škola zúčastnila výstavy STREDOŠKOLÁK – HRDINA REMESLA. Súčasťou slávnostného otvorenia výstavy Stredoškólák – Hrdina remesla bolo aj odovzdávanie ocenení. Ocenenie za najlepšiu školu zapojenú v systéme duálneho vzdelávania si opäť odniesla SOŠ strojnícka Považská Bystrica.

90 rokov prípravy na odborné povolania 1933/34 - 2023/24

Slávnostné udeľovanie verejných ocenení mesta Považská Bystrica

Dňa 16.06.2023 primátor mesta Považskej Bystrice udelil, pri príležitosti 90 rokov prípravy mládeže na robotnícke povolania a 70 rokov vzniku školy, verejné uznanie Strednej odbornej školy strojníckej za dlhoročné zásluhy a výrazný podiel na odbornej príprave, vzdelávaní a výchove mladých ľudí, výborné výsledky vo výchovno-vzdelávacej práci a za aktívnu spoluprácu so zamestnávateľskou sférou v meste a regióne.

Národná cena kvality v OVP 2023

ŠIOV v spolupráci s Radou zamestnávateľov pre odborné vzdelávanie a prípravu a MŠVVaŠ SR organizoval v apríli 2023 druhý ročník Mesiaca kvality odborného vzdelávania a prípravy. Súčasťou Mesiaca kvality bolo odovzdanie Národnej ceny kvality v OVP. Naša škola si odniesla víťazné ocenenie v kategórii Presadzovanie celoživotného prístupu v OVP.

Čo o škole povedali...

Ing. Rudolf Bisaha
riaditeľ školy, 1983-1991

Od 1. 10. 1983 som bol menovaný do funkcie riaditeľa SOU. Práca to bola veľmi náročná, pretože podnik prechádzal veľkými zmenami pri príprave nového výrobného programu Letecké motory pre nadzvukové cvičné a bojové lietadlá. Podnik žiadal, aby sa pre nový výrobný program v SOU ročne pripravovalo cca 500 žiakov 1. ročníka. Na takýto počet žiakov neboli v SOU vytvorené priestorové, technické a ani personálne podmienky. Zvýšeným úsilím riadiacich, pedagogických aj ostatných pracovníkov SOU boli napriek úskaliam zabezpečované všetky úlohy pre kvalitnú prípravu cca 1600 žiakov SOU na robotnícke povolania.

Chcem sa poďakovať mojim nástupcom vo funkcii, Ing. Jozefovi Kerulovi, Mgr. Anne Ozábalovej, Mgr. Štefanovi Capákovi a aj súčasnému vedeniu SOŠ strojníckej na čele s riaditeľom Ing. Petrom Tamašim za dobré a premyslené kroky v ďalšom rozvoji školy a za jej dobré meno v SR i v zahraničí.

Pri príležitosti tohto výročia prajem všetkým zamestnancom školy, žiakom, ich rodičom a osobitne ich budúcim zamestnávateľom dobré zdravie a úspechy, aby sa všetci absolventi školy úspešne uplatnili v praxi aj v živote, čo je hlavným cieľom každej úspešnej školy.

Ing. Jozef Kerul
riaditeľ školy, 1993-2003

Pri príležitosti výročia 90 rokov prípravy mládeže chcem všetkým, ktorí boli pri zrode školy, vyjadriť uznanie a vďaka.

Želám našej jubilantke veľa úspechov do ďalších rokov, pedagógom veľa, veľa zdravia a trpezlivosti, aby mali vždy pri výchove mladej generácie chladnú hlavu a horúce srdce.

Nepedagogickým pracovníkom želám tiež veľa zdravia a pracovnej pohody, pretože viem, že bez Vašej dennodennej starostlivosti o technické vybavenie a chod školy nie je možné zabezpečiť kvalitu vzdelávacieho procesu.

Som rád, že aj nové vedenie sa chopilo svojich povinností a verím, že bude pokračovať len a len v prospech Strednej odbornej školy strojníckej.

Mgr. Anna Ozábalová
riaditeľka školy, 2003 – 2017

Každé jubileum je príležitosťou na oslavy, stretnutia a spomínanie. 90 rokov prípravy mládeže na robotnícke povolania v sebe zahŕňa veľa rôznych míľnikov, ktoré sú popísané v tejto publikácii.

Dovoľte mi pri tejto príležitosti i zopár osobných spomienok. Do odborného učilišťa som nastúpila v roku 1976 ako čerstvá absolventka vysokej školy a mala som veľké obavy z toho, ako zvládnem tie veľké, väčšinou chlapčenské triedy. Myslela som, že rok nejak vydržím a potom si nájdem miesto na nejakej inej škole. Avšak výborný pedagogický kolektív a úprimní žiaci

v mojej triede ma presvedčili zostať. A tak som namiesto jedného roku na škole zostala 41 rokov. Prešla som rôznymi pozíciami, až som sa v roku 2003 stala riaditeľkou vtedy už Strednej odbornej školy strojníckej.

Obdobie 14 rokov, počas ktorého som vykonávala funkciu riaditeľky, bolo ozaj náročné. Mala som však vynikajúcich spolupracovníkov. Vždy som sa mohla spoľahnúť na všetkých členov vedenia školy, na pedagogických pracovníkov – učiteľov a majstrov OV, ktorí sa i v ťažkých časoch snažili vykonávať svoju prácu zodpovedne a dôsledne. Touto cestou im chcem vysloviť veľké ĎAKUJEM.

Podakovať sa chcem i nepedagogickým zamestnancom školy, ktorí za tie nízke mzdy, aké sme im boli schopní dať, „nezdupkali“, ale pomáhali udržiavať chod školy. Rada spomínam na toto obdobie, na koncoročné výlety, plesy, ktoré sme organizovali a mnohé ďalšie kultúrno-spoločenské akcie. Som rada, že som po prvom roku neodišla na inú školu, lebo lepšiu by som určite nenašla.

Na záver mi dovoľte zaželať Strednej odbornej škole strojníckej na ceste jej ďalšieho rozvoja veľa úspechov, veľa zapálených a obetavých učiteľov, majstrov OV a žiakov hladných po vedomostiach a zručnostiach. Verím, že škola bude naďalej vychovávať a formovať ďalšie a ďalšie generácie študentov dobre pripravených na svoj profesijný, ale i osobný život.

Mgr. Štefan Capák
riaditeľ školy, 2017-2022

Deväťdesiate výročie je príležitosťou na spomínanie, oslavy i hodnotenie. V prípade výročia Strednej odbornej školy strojníckej v Považskej Bystrici budú spomínať tisíce absolventov našej školy, stovky pedagógov, nepe-

dagogických zamestnancov, zamestnávateľov, rodičov a priateľov školy. Verím, že v tejto chvíli nám všetkým absolventom, žiakom, majstrom a učiteľom našej školy víria v hlave tisíce spomienok. A je na čo spomínať. Za uplynulých 90 rokov sa udialo niekoľko významných zmien v našom štáte a tieto ovplyvnili chod a existenciu SOŠ strojníckej. Orientácia vzdelávania bola a aj je na potreby mesta, regiónu a zamestnávateľov, s ktorými nás spája potreba kvalifikovanej odbornej pracovnej sily. Preto sme sa prihlásili do Duálneho systému vzdelávania v spolupráci so zamestnávateľmi, ktorý zohráva veľký význam vo vyučovaní odborných zručností a vedomostí pri formovaní životov študentov a pri vytváraní úspešných jednotlivcov. Realizovaním projektov škola bola úspešná a získala granty pre zvýšenie úrovne vzdelávania na teoretickom a praktickom vyučovaní. Výsledkom je dosahovanie vysokej odbornej úrovne absolventov a ich uplatnenie sa na trhu práce.

Strednej odbornej škole strojníckej želám veľa úspechov v jej ďalšom snažení, aby v horizonte desaťročí napredovala a bola naďalej modernou školou v odbornom vzdelávaní.

Bc. Pavol Hroško
majster odbornej výchovy, 1972-2019

Škola, v ktorej som pôsobil, bol môj osud. Na vysvetlenie – v roku 1972 som do tejto školy nastúpil ako žiak, potom som absolvoval dva roky vojenčiny a trvalý pracovný pomer v tej istej škole. Tak som vlastne prežil produktívny vek v materskej organizácii. Práca ma bavila, bola zaujímavá, plná výziev v dobrom kolektíve pedagógov.

Niet pochýb o tom, že som prežil a venoval kus života pre dobrú vec. Teší ma, že škola pokračuje vo výchove odborných kádrov v strojárkej výrobe, ktorej som sa venoval aj ja. Želám si, aby škola pokračovala vo svojich dobrých výsledkoch a svojou modernizáciou, ktorá na škole prebieha, priťahovala nových žiakov potrebných pre strojársku výrobu.

Mgr. Vojtech Prosnan

učiteľ odborných predmetov, 1972-2016

V rokoch 1962 až 1965 som bol žiakom na vtedajšom učilišti, kde som sa vyučil za prevádzkového elektromontéra. V učilišti sa učilo približne 500 chlapcov a dievčat od Bratislavy až po Kežmarok. Každý týždeň sa tam premietali filmy, robili sa tanečné večierky s učilištnou hudbou a prebiehalo veľa kultúrnych a športových krúžkov.

Moje pedagogické pôsobenie sa začalo v septembri v roku 1972 a na škole som pracoval 44 rokov. Naša škola mala v tomto období 75 učiteľov teoretického vyučovania a približne 70 majstrov OV. Bol to veľký pedagogický kolektív, ktorý na vysokej odbornej úrovni pripravoval našich absolventov do života, čoho dôkazom bolo, že už v roku 1993 sme na našom Strednom odbornom učilišti strojárskom mali dva CNC stroje a dve odborné učebne vybavené počítačmi zameranými na prácu na CNC.

Na dnešnú a pôvodnú školu mám len tie najlepšie spomienky, bola mojím druhým domovom. Vždy tam bol, je a verím, že aj v budúcnosti bude výborný kolektív pedagógov, ktorý bude absolventov pripravovať do života na vysokej odbornej úrovni. Mojej bývalej škole prajem veľa úspešných rokov.

Marta Oráviková

nepedagogický zamestnanec 1973-2012

Všetky moje spomienky na roky strávené v práci sa viažu k SOU strojárskemu v Považskej Bystrici. Nastúpila som naň hneď po maturite v roku 1973. Práca na personálnom oddelení ma naplňovala aj každodenným kontaktom s mladými ľuďmi, pred ktorými sa otvárala budúcnosť. Mala som šťastie na vynikajúcich spolupracovníkov, zažila som pôsobenie šiestich riaditeľov, z ktorých každý naplňoval svoju víziu rozvoja školy. Ani po odchode na starobný dôchodok v roku 2012 som na „svoje učilište“ nezanevrela, stále som v kontakte s bývalými kolegami a pozorne sledujem vývoj a napredovanie tejto školy.

Ing. Mgr. Jozef Smatana

učiteľ náboženskej výchovy

Keď som pred viac ako 62 rokmi v roku 1962 nastúpil na SOU strojárské ako učeň, nevedel som si, čo znamená vybudovať takúto školu. Všetci žiaci to predsa berú ako samozrejmú.

Až neskôr človek spoznáva prepracovaný systém spolupráce učilišta s podnikom, pre ktorý sa učí. Ja osobne som sa učil pre Považské strojárne. Už v druhom ročníku sme mali dva dni v týždni odborný výcvik v strojárňach a v treťom ročníku jeden týždeň školu a druhý týždeň prax.

SOU odvtedy prešlo neuveriteľnou premenou. Keď som do školy prišiel v roku 2021 už ako učiteľ náboženskej výchovy, nenašiel som ani pôvodný vchod. Internáty sú učebňami s najmodernejšou technikou, tmavé chodby sa presvetlili, sociálne zariadenia žiaria priestranosťou a čistotou. Namiesto starých sústruhov,

frézovačiek či brúsok sú vzorne naukladané moderné stroje s veľkým pracovným priestorom pre žiakov, čisté steny a strop dielní s novými inštaláčnymi rozvodmi.

Za necelé tri roky, počas ktorých na škole pôsobím, som sa presvedčil, že je okolo mňa taktiež skvelý kolektív pedagógov a majstrov. Žiaci majú veľmi dobré podmienky na vzdelávanie a rodičia môžu byť spokojní s tým, komu zverili svoje deti.

SOŠ strojníckej prajem do ďalších rokov veľa úspechov, výborných absolventov, pokojné a požehnané pracovné prostredie.

František Lišaník

konateľ spoločnosti Mikrotech, s.r.o.

Je pre mňa veľká česť podieľať sa na tvorbe knihy, slúžiacej ako krásna spomienka pre mnohých ľudí, ktorí počas obdobia niekoľkých generácií prešli bránami školy. Ja som v školskom roku 1981/1982 stál pred rozhodnutím, kam sa v budúcnosti bude uberať môj život. SOUs pod vedením pána riaditeľa Rudolfa Bisahu malo dobrú reputáciu, tak som sa naň prihlásil a vyštudoval odbor mechanik strojov a zariadení.

Škola bola v tomto období, dovoľm si tvrdiť, na svojom vrchole a mali sme vytvorené všetky podmienky na štúdium. Veľmi rád si spomínam na študentské výmysly a pestvá, ktoré sme vystrájali počas štúdia, pravidelné diskotéky a kino v jedálni, kde sme zažívali svoje prvé študentské lásky, či množstvo športových aktivít na blízkom štadióne a dvoch telocvičniach.

Po ukončení školy som začal pracovať v Považských strojárňach. Po dlhej mravenčej práci v podobe zbierania rôznych informácií o možnostiach podnikania, samozrejme aj vlastného vzdelávania sa v ekonomike a riadení, bola v roku 1994 založená spoločnosť Mikrotech s. r. o. Keďže

som už mal príležitosť oboznámiť sa so školským systémom v Nemecku, vedel som celkom presne, že systém duálneho vzdelávania je obrovským prínosom pre zvyšovanie kvalifikácie pracovníkov. A tak som ani chvíľu neváhal, keď prišiel z vlády impulz na zavedenie koncepčného duálneho vzdelávania.

Hoci sme sa na začiatku v roku 2015 do tohto projektu zapojili iba dve firmy, postupne všetci pochopili, že je to jediná cesta ozdravenia nášho školského systému. Podarilo sa najsť schopných ľudí vo vedení školy, ktorí dokázali trpezlivo komunikovať a vysvetľovať administratívne úskalia tohto projektu, a najmä vďaka poctivej práci všetkých zainteresovaných sme región, kde je do tohto procesu zapojených najviac žiakov a firiem. Školu budeme naďalej vytvárať podporovať, pretože nám dáva to, čo si nemôžeme kúpiť. Stroje a budovy si vieme zabezpečiť, ale bez kvalifikovaných ľudí, ktorí ich budú obsluhovať a riadiť, nedosiahneme úspech.

Môj život je naplnený prácou, ktorá ma baví a robí mi radosť. Začalo to jedným nevinným rozhodnutím o výbere školy, ktorá sa stala odrazovým mostíkom k dosiahnutiu bohatej kariéry v nadnárodnej spoločnosti. Nech je aj toto inšpiráciou pre všetkých absolventov – pomocou vedomostí a usilovnej práce je možné v živote dosiahnuť úspech a potešenie.

Zároveň sa chcem poďakovať súčasnému riaditeľovi Ing. Petrovi Tamašimu za nápad oživiť a propagovať túto inštitúciu. Želám všetkým, ktorí sa rozhodnú stať sa žiakmi tejto školy, aby im ich vzdelanie a následná práca prinášali úspech, pretože na to majú vytvorené všetky podmienky.

Ovládací panel CNC stroja

Ing. Jaroslav Šedivý

predseda predstavenstva Danfoss PS, a. s.

Z dnešného pohľadu pre mňa, ako zamestnávateľa, znamená príprava na odborné povolanie budúcnosť firmy, možnosť rastu a technologického rozvoja a konkurencieschopnosť.

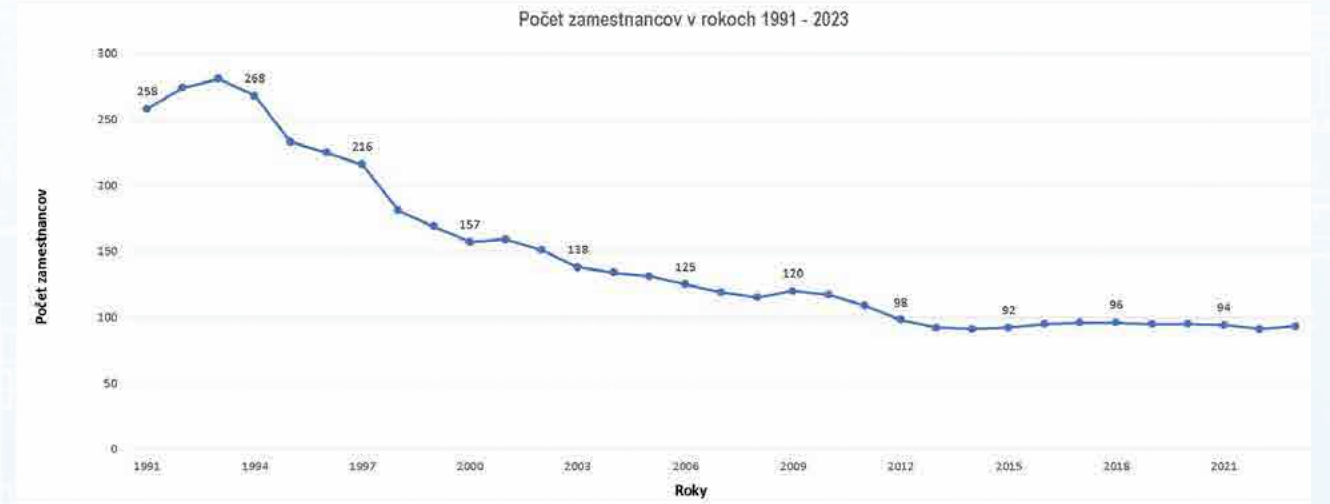
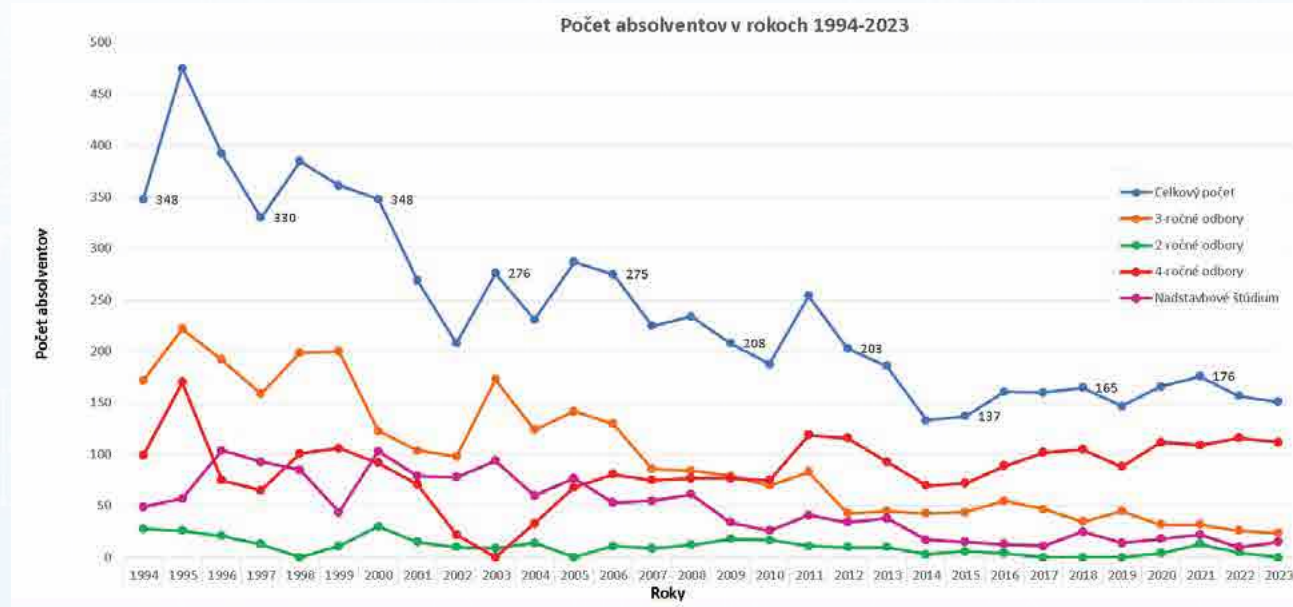
Hoci je doba automatizácie a robotov, potreba odborníkov, ktorí poznajú výrobné procesy do detailov, dokážu ich aj vylepšovať, tu je a bude. Môžu sa vzdelávať počas zamestnania a posúvať sa z obsluhy strojov na dôležité technické pozície. Títo odborníci môžu úspešne pokračovať v štúdiu na VŠ.

V našom podniku sú najviac žiadané odbory obrábач kovov – obsluha CNC, obsluha automatizovaných a robotizovaných systémov a údržba týchto strojov a zariadení. Veľmi si vážime spoluprácu so školou v duálnom vzdelávaní, proaktívny prístup vedenia školy k trendom v strojárskej výrobe, záujem a neustále vzdelávanie sa učiteľov. Darí sa získavať do firmy mladých šikovných zamestnancov (zostáva cca 40-50% študentov po ukončení vo výrobe, s niektorými pokračujeme v spolupráci počas ich štúdia na VŠ).

Čo sa týka skvalitnenia vzdelávacieho procesu a prípravy absolventov na odborné povolania, technológie, vrátane automatizácie a robotizácie, sa vyvíjajú veľmi rýchlo. Preto by školy potrebovali lepšie finančné zázemie, aby s týmto trendom boli schopné držať krok a poskytnúť študentom aktuálne a praktické možnosti výuky.

SOŠ strojnica je jedinečná škola v slovenskom priestore s ľuďmi, ktorí plne chápu svoju misiu vzdelávať a vychovávať mladú generáciu odborníkov pre priemysel. Pre priemysel, ktorý je a dlho bude nosným elementom slovenskej ekonomiky a tým aj zdrojom slušnej životnej úrovne v tejto krajine.

Za firmu Danfoss Power Solutions a.s. môžem potvrdiť, že nám bude naďalej potešením podporovať rozvoj školy a bude nám ctou spolupracovať na spoločnej ceste ku prospechu všetkých zúčastnených.

Týždenné hlásenie č. 23

Meno: Šlavček Anton

Týždeň od 6. III. 1950 do 11. III. 1950

Heslo: Kto nevie poslúchať
nevie ani rozkázovať!

	Vykonaná práca, vyučovanie atď.	Prac. list č.	Hod. jed- notlivc.	Spolu hod.
Pondelok	Sportové zprávy		1	
	Rysovanie výbrania L a v 2" na plechu.		7	8
	Rezanie výbrania a vysekanie ušie.			
Utorok	Prehľad práce		1	
	Opisovanie výbrania L a v 2"		7	8
	Vkládanie a nitovanie svorníka			
Streda	Prehľad práce - Spomienka na J. M.		1	
	Zahĺbovanie na pantoch a odrozdanie cvič. zámeč.		7	8
	Práca č. 22.			
Štvrtok	Prehľad práce		1	
	Vrtanie otvorov do štvorhr. dosičky		7	8
	Vysekanie štvorca a pilovanie štvoruholníka			
Piatok	Prehľad práce		1	
	pilovanie vo vnútri štvorca		7	8
	lievanie malého otvoru a štvorhranej dosky			
Sobota	odrozdanie cvič. práce č. 23.			
	Prehľad práce		1	

Vychovávateľ: _____

Dovedná hod. 40

_____, dňa _____ 19____

Ocenenie:

Vedenie	Pilnosť	Výkon

Vedúci výučby, resp. majster učňov.

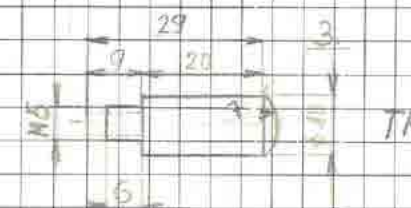
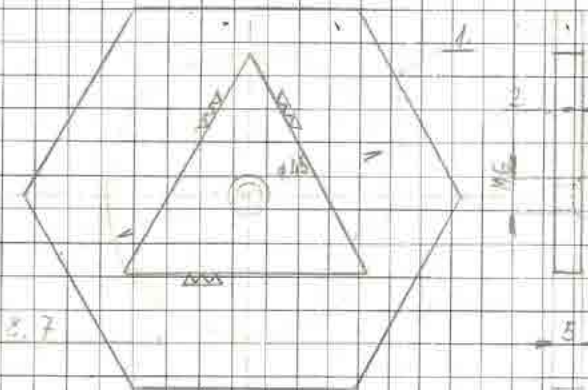
(Vzal na vedomie.) Odbor. učiteľ.

Práca: cvičná zámočníckaMeno: Šlavček Anton

Pracovný list č. _____

Deň: 8. III. 1950

k týžd. hláseniu č. 23

Cvičná práca č. 24.

opisácia

Pracovný postup.

- 1 Vložku naniesť a ohradiť pilou na mieru spríd. za opracovanie.
- 2 Vložku čisto opílovať
- 3 Otvor 7,5 mm pre závit vyvrtat a zapustiť, závit vyrezať a hrany srať.
- 4 Gulatínu odbezať na 50 mm a povrch čisto opracovať
- 5 Svorník 6 mm osadiť v dĺžke 9 mm
- 6 Hlavu zagulatiť pilníkom na mieru
- 7 závit svorníka ručne vyrezať
- 8 Svorník 9,5 mm opílovať a narezat závit a zašroubovať
- 9 Vložku vo všetkých plochách zalícovať

Obsah. popis:

Ocenenie:

Náčrt:

Kotovanie:

Známka: _____

Majster učňov.

"Stará dielňa" pred rekonštrukciou, 80-te roky

Strojárska dielňa pred rekonštrukciou, 2017

Dielňa pre elektrodobory, 2016

Dielňa odboru mechanik elektrotechnik, 2009

Repasované frézovačky CNC FCM 16, 2023

Renovovaná dielňa pre odbor mechanik strojov a zariadení, 2016

Nové sústruhy TRENS, zmodernizovaná dielňa, 2022

Pohľad na zrekonštruovanú dielňu, v popredí CNC frézovačky Haas, 2024

Odborný výcvik odboru mechanik počítačových sítí, 2023

Odborný výcvik odboru mechanik - elektrotechnik, 2024

6-osé robotické rameno, 2022

Odborný výcvik odboru grafik digitálních médií, 2024

Pohľad na výdajňu náradia pred rekonštrukciou

Pohľad na výdajňu náradia po rekonštrukcii, 2024

Pohľad do výdajne náradia, 2024

Šatňa pre strojárske odbory pred rekonštrukciou

Šatňa pre strojárske odbory, prehliadka priestorov počas slávnostného otvorenia zmodernizovanej dielne, 2022

Medzinárodná súťaž v zručnosti - vyhodnotenie, 2023

Teoretické vyučovanie odborných strojárskych predmetov, 2017

Majstrovstvá SR v CNC sústružení, 2019

Školské kolo SOČ, 2024

Maturitný ročník, 2017

Školská exkurzia na Medzinárodnom strojárskom veľtrhu v Brne, 2017

Stužková slávnosť, 2018

Exkurzia v teplárni, 2015

Lyžiarsky výcvik, 2024

Beh nádeje, 2019

Športové aktivity - florbal, 2022

Šachový krúžok

Otvorenie školského roka za účasti zamestnávateľov, 2023

Dni otvorených dverí za účasti zamestnávateľov, 2023

Stavanie mája, 2023

Stretnutie zamestnávateľov a rodičov deviatakov zo ZŠ, január 2023

Výstava Mladý tvorca, 2018

Stretnutie predsedu TSK so zamestnávateľmi v SOŠ strojníckej, 2018

Spolupráca stredných odborných škôl s podnikom KIA

Stretnutie s bývalými riaditeľmi školy, 2023

Koncoročné stretnutie na "odborárskej" chate v Podjavorníku, začiatok 90. rokov

Koncoročný výlet, úsek praktického vyučovania, 2009

Koncoročný výlet učiteľov, 2018

Koncoročný výlet, úsek technicko-ekonomických činností, 2021

Budova školy, 2017

Budova školy, 2021

Kolektív zamestnancov školy, december 2023

Publikácia vyšla vďaka podpore

Virtuálna prehliadka školy

soujpb.edupage.org

90 rokov prípravy na odborné povolania 1933/34 - 2023/24

Kolektív autorov

Vedúci autorského kolektívu: doc. PhDr. PaedDr. Karol Janas, PhD.

Hlavní autori: Ing. Rudolf Bisaha, Ing. Peter Tamaši

Členovia autorského kolektívu: Ing. Anton Bajza, Ing. Mária Bíziková, Ing. Lenka Danišková, Ing. Pavol Mikuš, Mgr. Gabriela Nátterová, Mgr. Anna Ozábalová

Na obálke a v obrazovej časti knihy boli použité fotografie a reprodukcie: archív Strednej odbornej školy strojníckej Považská Bystrica, archív Mesta Považská Bystrica, súkromné archívy zamestnancov školy, súkromný archív Milana Belása

Recenzovali: Mgr. Helena Hollá, PhDr. Matej Mindár, PhD.

Vydavateľ: Stredná odborná škola strojnícka, Športovcov 341/2, Považská Bystrica

Náklad: 1200 ks

Jazyková úprava: Mgr. Jana Hederová

Grafická úprava: Mgr. Branislav Cehelský

Tlač: CORETA, a.s., S. Sakalovej 1428, Bytča

ISBN 978-80-570-5602-7

Považská Bystrica 2024